

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Haridusteaduste instituut

Õppekava: hariduskorraldus

Älis Kasela

LASTEVANEMATE HINNANG KOOLIEELSETE LASTEASUTUSTE
TÖÖKORRALDUSLIKELE MUDELITELE JA KASVUKESKKONNA KVALITEEDILE

Magistritöö

Juhendaja: dotsent Hasso Kukemelk

Tartu 2018

Sisukord

Sissejuhatus	4
1 Teoreetiline ülevaade	6
1.1 Koolieelse lasteasutuse tegevuse alused	6
1.1.1 Kohaliku omavalitsuse kohustus	7
1.2 Personali töökorraldus lasteasutuses	9
1.2.1 Rakendatavad töökorralduse mudelid lasteasutuses	10
1.3 Koolieelse lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteet	13
1.3.1 Koostöö lastevanematega	14
1.3.2 Lastevanemate kaasamine rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi.	16
1.4 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	18
2 Uurimus.....	20
2.1 Uurimuse metoodika.....	20
2.1.1 Valim.	20
2.1.2 Mõõtevahend	21
2.1.3 Protseduur.....	22
2.1.4 Andmetöötlus meetodid	23
2.2 Tulemused	24
2.2.1 Lapsevanemate hinnangud töökorralduslikele mudelitele	24
2.2.2 Lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedile	25
2.2.3 Seosed töökorraldusliku mudeli ja kasvukeskkonna kvaliteedi vahel	32
2.3 Arutelu	33
2.3.1 Piirangud	37
2.3.2 Rakendatavus	37
3 Kokkuvõte.....	38

4	Summary	39
5	Tänu sõnad	40
6	Autorsuse kinnitus	40
7	Kasutatud kirjandus	41
LISA 1	Ankeet koolieelse lasteasutuse lapsevanemale.....	47
LISA 2	Töökorraldus lasteasutuses.....	50
LISA 3	Suhtlemine lastevanematega	51
LISA 4	Lastevanemate kaasamine rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi	52
LISA 5	Lastevanemate koosolekud.....	53
LISA 6	Koostöö lasteasutuse õpetajate ja juhtkonnaga	54
LISA 7	Lasteasutuse õpikeskkond	55
LISA 8	Seosed töökorraldusliku mudeli ja kasvukeskkonna kvaliteedi vahel	56

Sissejuhatus

Lapse kõikidele arenguvaldkondadele ja edasisele elukäigule pannakse alus tema esimestel eluaastatel. Seetõttu on alusharidus- ja lapsehoiustüsteemide kvaliteedi tõstmine olulisel kohal nii Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014).

Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (edaspidi OECD) kohaselt on lasteasutuse kvaliteedi tagamise üheks oluliseks näitajaks personali ja laste suhtarv rühmades (OECD, 2012), mis mõjutab iga lapse individuaalset- ja sotsiaalset arengut (Koolieelse lasteasutuse seaduse..., 2014). Septembris 2015 jõustunud koolieelse lasteasutuse seaduse (1999) muudatuse kohaselt tuleb koolieelses lasteasutuses õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute või õpetajat abistavate töötajate ja laste suhtarvudest lähtudes tagada laste turvalisust toetav töökorraldus. Seaduse muutmise eelnõu seletuskirjast (2014) selgub, et muudatus on ellu kutsutud lasteasutuse kvaliteedi tõstmise, alushariduse ühtse mudeli ja laste turvalise kasvukeskkonna tagamise eesmärgil. Töötajate suhtarvude arvestamisel on lähtutud Euroopa Komisjoni soovitudest ja koolieelse lasteasutuse seaduse §-s 7 sätestatud rühma täitumise piirnormidest. Antud seletuskirjas põhjendatakse, et optimaalne täiskasvanute ja laste suhtarv mõjutab oluliselt koolieelse lasteasutuse kvaliteeti, loob lastele turvalise kasvukeskkonna ja paremad arengutingimused ning parandab ka töötajate rahulolu.

Seaduse muudatusest tulenevalt on Eesti riigis seatud eesmärgiks luua koolieelses lasteasutuses lapsest lähtuv tööaja süsteem ja katsetatud on erinevaid töökorralduslikke mudeleid. Traditsioonilise töökorraldusliku mudeli kõrval, kus kaks rühma õpetajat käivad tööl vahetustega, on uuendusena hakatud lasteaedades rakendama kahe õpetaja kattuvat tööaega ning ühe õpetaja ja kahe assistendi süsteemi. Antud olukorrast lähtuvalt on ühiskonnas tekkinud küsimusi nii õpetajate tööülesannete, meeskonnatöö kui ka laste heaolu ja õppetöö kvaliteedi osas (Parijõgi, 2015; Parkel, 2014). OECD 2007. aasta raportist selgub, et üksnes haridussüsteemi struktuuri muutmine ei paranda haridusasutuste kvaliteeti. Kvaliteedi tõstmine heade õpitulemuste saavutamiseks kogu haridussüsteemis on võimalik ainult juhul, kui kindlustatakse eeskujulike õpetamismeetodite jõudmine iga lapseni ning tõstetakse personali õpetamiskvaliteeti (Barber & Mourshed, 2007). Ka Euroopa Komisjoni (2014) aruande kohaselt on alusharidus ja lapsehoid kvaliteetne vaid siis, kui struktuurilised tingimused, õpi- ja hoiuprotsessid ning tulemused on üksteisega kooskõlas (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014). Seega on muutuste läbiviimine

tulemuslik üksnes siis, kui muutuste eesmärgid on kõigile osalistele põhjendatud ja arusaadavad ning muutustega kaasnevaid mõjusid analüüsitud (Kala, 2014).

Alushariduse peaeksperdi Tiina Petersoni (2014) hinnangul on koolieelsete lasteasutuste töökorralduslikke muutusi oluline põhjalikumalt analüüsida. Senini läbiviidud uuringutes (Udumets, 2017; Sagen, 2016; Hallikas, 2015; Rumma, 2014) on tähelepanu keskmes olnud ühe õpetaja ja kahe assistendi töökorralduse rakendumine õpetajate ja muu personali hinnangul, kuid autorile teadaolevalt ei ole varasemalt uuritud lastevanemate hinnangut erinevatele töökorralduslikele mudelitele lasteaias. Alushariduse ja lapsehoiu teenused tuleb aga kujundada koostöös peredega ning need peavad põhinema usaldusel ja vastastikusel austusel (Alushariduse ja lapsehoiu..., 2014). Ka riiklikes-, piirkondlikes- ja kohalikes õigusnormides sätestatu põhjal peaks lastevanemad olema täielikult kaasatud lapse hariduse ja hoiu kõikidesse tahkudesse. Eelpool väljatoodu põhjal tõstatub uurimisprobleemina selgitada välja lastevanemate hinnangud koolieelsetes lasteasutustes rakendatavate töökorralduslike mudelite ja lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedi osas ning võrrelda omavahel lastevanemate hinnanguid erinevate töökorralduslike mudelite lõikes.

Magistritöö koosneb kahest suuremast peatükist, mis on jagatud väiksemateks alapeatükkideks. Esimene peatükk annab ülevaate koolieelse lasteasutuse tegevuse alustest, personali töökorraldusest lasteaias ja koolieelse lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedinäitajatest. Teine peatükk käsitleb uurimuse metoodikat, tulemusi ja tulemuste interpreteerimist.

1 Teoreetiline ülevaade

1.1 *Koolieelse lasteasutuse tegevuse alused*

Alushariduse korraldust reguleerib koolieelse lasteasutuse seadus (edaspidi *KELS*), lastekaitseseadus ning haridusseadus. Koolieelse lasteasutuse seadus (1999) defineerib **koolieelset lasteasutust** (edaspidi *lasteasutus*, *KELA*) koolieast noorematele lastele hoidu ja alushariduse omandamist võimaldava õppeasutusena, mis toetab lapse perekonda, soodustab lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse, sh ealise ja soolise eripära arvestamist.

Vastavalt Eesti Vabariigi haridusseadusele (1992) on **alusharidus** teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisharjumiste kogum, mis loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis. Euroopa Komisjoni teatistes „Väikelaste haridus ja hoid: lapsed tuleb eluks tulevikuühiskonnas hästi ette valmistada“ rõhutakse, et väikelaste haridus tuleks kavandada vastavalt laste kõikidele kognitiivsetele, emotsionaalsetele, sotsiaalsetele ja füüsilistele vajadustele (Euroopa Komisjon, 2011). Eestis kehtiv *KELS* (1999) sätestab lasteasutuse põhiülesandeks lapse sotsiaalsete-, enesekohaste-, tunnetus-, õpi- ja mänguoskuste arendamise, arvestades sealjuures lapse ealisi, soolisi ning individuaalseid vajadusi ja iseärasusi. Lapsele tuleb tagada tingimused tervikliku isiksuse kujunemiseks, kes on sotsiaalselt tundlik, vaimselt erk, ennastusaldav, kaasinimesi arvestav ja keskkonda väärtustav. Tähelepanu tuleb pöörata lapse tervise hoidmisele ja tugevdamisele.

Lastekaitseseaduse (2014) kohaselt tuleb lapse heaolu ja arengu tagamise eesmärgil rahuldada lapse füüsilised, tervislikud, psühholoogilised, emotsionaalsed, sotsiaalsed, kognitiivsed, hariduslikud ja majanduslikud vajadused. Ennetada tuleb lapse heaolu ja arengut ohustavaid riske. Ennetamine hõlmab last ohustavate olukordade ja sündmuste võimalikult varast märkamist ja neile reageerimist. Lisaks lapse arengu- ja käitumisprobleemide, kasvukeskkonnas esinevate probleemide ja väärkohtlemise tuvastamist ning lapse heaolu ja arengut soodustavate kaitsetegurite suurendamist. Kõigis lapsi puudutavates ettevõtmistes tuleb esikohale seada lapse huvid.

KELA õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ja korraldus on kindlaks määratud koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008). Selle kohaselt on lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse aluseks lasteasutuse õppekava, mille koostamisest ja arendamisest võtavad osa

lasteasutuse pedagoogid, kaasates lapsevanemaid. Kehtiv *KELA* riiklik õppekava on vastu võetud 01.01.2011 kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusega.

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk lasteasutuses on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine, tervise hoidmine ja edendamine, loovuse toetamine, mängu kaudu õppimine, arengut soodustava keskkonna loomine, turvatunde ja eduelamuse tagamine, üldõpetusliku tööviisi rakendamine ja humaansete ning demokraatlike suhete väärtustamine (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008).

1.1.1 *Kohaliku omavalitsuse kohustus.* Lapse kogu elu kestvatele harjumustele ja käitumismallidele pannakse alus esimestel eluaastatel, mistõttu on oluline tagada kättesaadav ning kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid juba väga varases eas. Euroopa Komisjon kehtestas 2012. aastal koostöös rahvusvaheliste organisatsioonide ja sidusrühmadega varase lapsepõlve hariduse ja hoolduse prioriteedid, mille eesmärk on parandada teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti lapse sünnist kuni kohustusliku kooliea alguseni. Kättesaadavat ja kvaliteetset alusharidust ja lapsehoiuteenust nähakse kui vahendit, mis loob lastele sotsiaalsed, majanduslikud ja hariduslikud eelised ning aitab lapsi hilisemal haridusteel ja ühiskonda integreerumisel. Lisaks rõhutatakse, et varane alushariduse ja lapsehoiuteenuste pakkumine suurendab heaolu, vähendab kooli poolelijätvate õpilaste määra alla 10% ning aitab vaesusesse ja sotsiaalsesse tõrjutsusse sattumise ohust välja vähemalt 20 miljonit inimest (Euroopa Komisjon, 2011; Eurydice and Eurostat Report, 2014).

Sellest tulenevalt on Euroopa Liidu liikmesriigid viimastel aastatel astunud mitmeid samme lastehoiuteenuste mahu ja koolieelsetes lasteasutustes käivate laste arvu suurendamiseks. Lastehoiuteenuste mahule ja kättesaadavusele on tähelepanu pööratud juba 2002. aastast, kui Barcelona strateegias seati eesmärgiks, et 2010. aastaks pakutakse lastehoiuteenuseid vähemalt 90%-le lastest vanuses kolm aastat kuni kohustusliku koolieani ja 33%-le alla kolme aastastest lastest (Barcelona European Council, 2002). Väikelaste hariduse osatähtsuse suurendamine ja võrdsete võimaluste loomine Euroopa Liidus ja selle liikmesriikides on võetud sihiks ka „Euroopa 2020“ strateegias, kus on seatud eesmärgiks, et aastaks 2020 peaks vähemalt 95% lastest vanuses neli aastat kuni kohustusliku koolieani osalema väikelaste hariduses, eelkõige aga ebasoodsa taustaga lapsed (Joint Report..., 2012).

Eestis on kohalikele omavalitsusele pandud kohustus tagada lapsevanema soovil kõigile 1,5–7-aastastele lastele võimalus käia piirkonnajärgses lasteasutuses. Lasteaiakohtade puudusel ja vanema nõusolekul võivad KOV-id pakkuda alla 3-aastastele lastele ka lapsehoiuteenust (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Varasemalt piirnes KOV-i kohustus Eestis vaid alusharidusega, ent 2014. aastal heaks kiidetud koolieelse lasteasutuse seaduse muudatustega võimaldatakse alla 3-aastaste laste puhul pakkuda lapsele lasteaiakoha asemel ka lapsehoiukohta (Koolieelse lasteasutuse seaduse..., 2014; Sotsiaalministeerium, 2015). Statistika kohaselt osales Eestis 2011. aastal alushariduses 89% 4–7 aastastest lastest, 2013/2014 õppeaastal oli Eestis vastav näitaja 93,5%. Viimaste aastatega on laste arv koolieelsetes lasteasutustes veidi kasvanud. 2016 aastal oli see 93,6%, kuid mis on madalam tase kui ELi keskmine (93,9%). Naaberriikides oli 2011. aastal alushariduses osalevate laste osakaal Lätis 93%, Leedus 84%, Rootsis 95% ning Soomes 74% (HTM, 2017; Lihtmaa, 2016; Riigikontrolli aruanne Riigikogule, 2015).

Vaatamata sellele, et Euroopa Liidu liikmesriigid on tänaseks peaaegu saavutanud 95% alushariduse ja lastehoiu pakkumise sihttaseme (Communication from..., 2016), on mitmes Euroopa Liidu osas aga endiselt alla kolme aastastele lastele mõeldud kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu tagamine problemaatiline (Joint Report..., 2015). Eriti puudutab see ebasoodsas olukorras ja vähemusrühmadesse kuuluvaid lapsi, kes on jätkuvalt alaesindatud (Communication from..., 2016). Ka Eesti haridussüsteemis on lapsehoiukohtade tagamine olnud üheks tähtsamaks väljakutseks. Riigikontrolli aruandest (2015) selgub, et võimalus, kus laps jääb omavalitsuse lasteasutuses kohata, on endiselt reaalsus ja sellega peavad arvestama paljud Eesti pered. Kuigi viimasel kümnel aastal on lasteasutustes käivate laste osakaal suurenenud praktiliselt kõikides maakondades (v.a. Ida-Virumaa, Läänemaa), napib lasteaedades endiselt sõimerühma kohti (Riigikontrolli aruanne Riigikogule, 2015). Siiski on Eesti koos Taani, Saksamaa, Malta, Sloveenia, Soome, Rootsi ja Norraga riikide hulgas, kelle alushariduse ja lapsehoiu kohtade kättesaadavuse tagamist võib pidada üheks efektiivsemaks. Eelpool loetletud riikides on hoiukoht ECEC süsteemis tagatud kas vahetult pärast sündi või hiljemalt vanemahüvitise perioodi lõpuks (Themas et al., 2015).

Eelnevast võib järeldada, et mitmed Euroopa Liidu liikmesriigid, kaasaarvatud Eesti, on saavutanud küll häid tulemusi, kuid endiselt tuleb teha täiendavaid jõupingutusi, et tagada kvaliteetse alushariduse ja lastehoiuteenuste kättesaadavus ja seda eelkõige ebasoodsa taustaga lastele.

1.2 Personali töökorraldus lasteasutuses

Lasteasutuste personali töökorraldust reguleerib Haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määrus nr 42 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis“, Vabariigi Valitsuse 22.08.2013 määrus nr 125 „Haridustöötajate tööaeg“ ning *KELS* (1999) seadus. Toetudes alushariduse korraldust reguleerivatele õigusaktidele, peab koolieelse lasteasutuse rühma töökorraldus lähtuma laste arengust, heaolust, turvalisusest ja individuaalsetest vajadustest.

Starting Strong III (2012) aruande kohaselt on lasteasutuse personali töötingimustel märkimisväärne mõju laste arengutulemustele. Alushariduse teenuste kvaliteeti ja laste arengut mõjutab suurem personali ja laste suhtarv rühmas, väiksem rühma suurus ning mõistlik töötajate tööaeg ja -koormus. Antud tingimused võimaldavad pöörata suuremat tähelepanu lapse erinevatele arenguvaldkondadele ja luua positiivsemat suhtlust ning sidet lastega. Eriti oluliseks peetakse seda väikelaste puhul (OECD, 2012). Dennisi & O'Connori sõnul on organisatsiooni sisekliimal kordades suurem mõju lasteasutuse kvaliteedile, kui õpetajate - laste suhtarvul. Seega tuleks vähem tähelepanu pöörata kvaliteedi struktuurilistele mõjudele (nt. õpetaja - lapse suhtarv) ning rohkem keskenduda protsessi kvaliteedile ja organisatsiooni kliimale (Dennis & O'Connor, 2012).

Enamikes Euroopa riikides on määratud maksimaalne laste arv nii töötaja kui ka rühma kohta, kuid on ka haridussüsteeme, kus on kehtestatud ainult personali ja laste suhtarvud (Eurydice and Eurostat Report, 2014). Eestis 2015. aasta septembrist kehtima hakanud *KELS* muudatuse kohaselt lähtub lasteasutuse personali töökorraldus põhimõttest, kus kogu rühma töötaja jooksul peab õppe- ja kasvatusalal töötav isik või õpetajat abistav töötaja olema sõimerühmas iga seitsme lapse, liitrühmas iga üheksa lapse ja aiarühmas iga kümne lapse kohta. Sobitusrühmas peab rühma töötaja jooksul olema kohal üks täiskasvanu iga kaheksa lapse ning erirühmas sõltuvalt laste erivajadusest kahe kuni kuue lapse kohta (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Seaduse muutmise eelnõu seletuskirjast (2014) selgub, et antud seaduse muudatus ei too kaasa personali ametikohtade täiendavat mahtu, küll aga vajadusel personali töökorralduse muutmise viisil, et lastega reaalajas tegelevate täiskasvanute hulk vastaks kehtestatud suhtarvudele. Eelnõu kohaselt peab rühmas viibima 2 töötajat kindlasti juhul, kui sõimerühmas on üle 8 lapse, liitrühmas üle 10 lapse ning aiarühmas üle 12 lapse (Koolieelse lasteasutuse seaduse..., 2014).

Õpetaja töökoormus oli varasemalt reguleeritud rühma tööaja ja tööpäevade arvu järgi nädalas (Koolieelse lasteasutuse personali..., 1999), kuid kehtivas haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määruses nr 42 on see reguleeritud täiskasvanute ja laste suhtarvu järgi, mille kohaselt tuleb lasteasutuse rühmas luua vähemalt üks õpetaja ametikoht ja personali töökorralduse põhimõttest lähtuvalt õpetajat abistava töötaja ametikoht (Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis, 2015). Vabariigi Valitsuse 22.08.2013 määruse nr 125 „Haridustöötajate tööaeg“ §1 sätestab koolieelse lasteasutuse õpetajatele lühendatud täistööaja, mille kestus on 7 tundi päevas ehk 35 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul (Haridustöötajate tööaeg, 2013). Kohustuslikku vahetu õppe- ja kasvatustöö ajanormi kogutööaja sees ei ole õpetajatele seadusega ette kirjutatud, kuid tööaja kava peab olema koostatud viisil, kus kõik töökohustused mahuvad tööaja sisse (Parkel, 2014). Lasteasutuse personali üksikasjalik töökorraldus on aga reguleeritud asutuse siseaktide ja töölepinguga (Reisberg, 2015), mis võimaldab lasteaia direktoril leida laste ja töötajate huve arvestades just tema asutusele sobivaim ja parim töökorraldus (Parkel, 2014).

1.2.1 *Rakendatavad töökorralduse mudelid lasteasutuses.* Eesti lasteaedades on aegade jooksul olnud kasutusel erinevaid töökorralduslikke mudeleid, mis erinevad omavahel nii tööaegade kui ka koosseisu poolest. Enamlevinud töökorraldustena on rakendust leidnud kahe õpetaja ja ühe õpetaja abi mittekattuva tööaja mudel, kahe õpetaja ja ühe õpetaja abi kattuva tööaja mudel ning ühe õpetaja ja kahe assistendi töökorralduslik mudel (Hallikas, 2015; Parijõgi, 2015; Riigikontrolli aruanne Riigikogule, 2015; Rumma, 2014; Sagen, 2016; Udumets, 2017; Vapper, 2014a; Ülavere, 2017). Kohalikes omavalitsustes oli 2015. aastal rühmaõpetajate koosseis valdavalt selline, kus iga rühma kohta oli tööl kaks rühmaõpetajat ja õpetaja abi. Mõned lasteasutused olid osaliselt läinud üle ühe õpetaja ja kahe assistendi koosseisule (Riigikontrolli aruanne Riigikogule, 2015).

Kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekattuva tööaja mudel

Antud mudelit on Eesti lasteaedades traditsiooniliselt rakendatud juba aastakümneid. Rühma personali töökorraldus on antud süsteemis reguleeritud viisil, kus kaks kõrgharidusega õpetajat käivad tööl vahetustega, üks hommiku-, teine õhtupoolikul või isegi ülepäeviti (Koolieelse

lasteasutuse seaduse..., 2014; Parijõgi, 2015; Ülavere, 2017), mis oli Petersoni sõnul 2015. aasta seisuga levinum töökorraldus Eesti lasteaedades (Parijõgi, 2015).

Tallinna Ülikooli uuringutest (Hallikas, 2015; Rumma, 2014) selgub, et traditsioonilise mudeli korral, kus lasteasutuse rühma kaks õpetajat käivad tööl eri aegadel, on õpetaja abi eelkõige koristaja ja toidujagaja ning õpetaja tegeleb enamasti kogu lastegrupiga üksi. Ka Riigikontrolli aruandest Riigikogule (2015) ja Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise eelnõu seletuskirjast (2014) selgub, et lasteaedades on esinenud olukordi, kus lasteaia 24 lapseline rühm on mõnda aega päevast vaid ühe täiskasvanu järelevalve all. Selline olukord seab suuresti ohtu laste turvalisuse ja heaolu ning ei võimalda tulemuslikult läbi viia õppe- ja kasvatustegevusi.

Tulenevalt eelnevast on laste heaolu ja turvalise arengukeskkonna loomise eesmärgil otsitud lasteaedades, Haridus- ja Teadusministeeriumi ja kohaliku omavalitsuse tasandil viise lasteaednike töö paremaks ja paindlikumaks korraldamiseks (Parkel, 2014). Autorile teadaolevalt on kahe õpetaja ja ühe õpetaja abi töökorraldus, kus õpetajad käivad tööl vahetustega kasutusel veel mitmetes Eesti maakondade lasteaedades.

Kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudel

Traditsioonilise mudeli uuendusena on viimastel aastatel hakatud rakendama kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuvat tööaega (Vapper, 2014a; Ülavere, 2017), kus õpetajad käivad enamasti tööl summeeritud tööaja arvestusega. Antud juhul on tegemist töötamisega ajakava alusel, kus tööaeg jaguneb päevade, nädalate või muu perioodi suhtes ebavõrdselt (Parkel, 2014). Töökorralduse plussidena on välja toodud, et hommikupoolsel ajal töötab lastega kolm täiskasvanut, lapsed on turvaliselt hoitud ning igale lapsele jagub piisavalt tähelepanu (Vapper, 2014b). Miinuseks võib lugeda asjaolu, kus mõnel päeval kujuneb õpetaja tööpäev pikemaks kui seitse tundi (Vapper, 2014a). Sarnast töökorraldust rakendatakse tänaseks ka kõigis Pärnu linna munitsipaallasteaedades.

Ühe õpetaja ja kahe assistendi töökorralduslik mudel

Kahe õpetajaga töökorraldusliku mudeli kõrval on Eestis proovitud alternatiivina ühe õpetajaga tööaja mudelit, mis sarnaselt kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelile näeb ette, et lastega töötab päeva kõige tegevusrohkemal ajal kolm täiskasvanut. Tegevuse eestvedajaks on õpetaja ja teda abistavad assistendid. (Hallikas, 2015; Parijõgi, 2015; Riigikontrolli aruanne

Riigikogule, 2015; Rumma, 2014; Sagen, 2016; Udumets, 2017; Vapper, 2014a; Ülavere, 2017). Euroopa riikides määratletakse assistente kui isikuid, kes abistavad pedagooge tegevusprogrammide kavandamisel, õppematerjalide ettevalmistamisel ja igapäevatoimingutes nagu toitlustamine, laste lõunauinak vms. Nõutav kvalifikatsioonitase assistentidele on osades riikides keskharidus, kuid on ka riike, kus formaalset kvalifikatsiooni ei ole kehtestatud (European Commission..., 2014).

Hallikas (2015) toob ühe näitena välja õpetaja ja kahe assistendi mudeli tööaja jaotuse:

- õpetaja tööaeg kella 8.00-14.00 (valverühma ajal, 1 x kuus või harvem, olenevalt lasteaia suurusest, 7.00-13.00);
- esimese assistendi tööaeg 9.00-17.00 teise assistendi tööaeg 10.00-18.00;
 - (valverühma ajal kella 11.00-19.00 1x kuus);
- assistendid käivad nädalate kaupa: esimesel nädalal alustab I assistent kell 9.00, teisel nädal kell 10.00;
- valvenädalal:
 - esimene assistent 3 päeva ja teine 2 päeva, järgmisel korral vastupidi;
 - II assistent, kes tuleb hiljem nii valvenädalal kui tavagraafikus, tegeleb tavaliselt ka rühma koristamisega, kaasates võimalikult palju lapsi;
- kõik kokkulepped on meeskonnasisesed.

Eestis läbiviidud uuringutest (Udumets, 2017; Sagen, 2016; Hallikas, 2015; Rumma, 2014) selgub, et õpetajate hinnangul tagab assistendi mudel kolme täiskasvanu osalemise aktiivse õppe- ja kasvatustegevuse ajal, võimaldab lastega läbi viia grupi- ja individuaalset tööd, mis annab selgema ülevaate laste arengust. Lisaks on võimalus korraldada tegevusi paralleelselt nii õues kui rühmaruumis ja viia läbi süvendatud õuesõpet. Töökorralduse miinusena on tulemustes välja toodud õpetaja vastutusala suurenemine, assistentide pedagoogilise hariduse ja oskuste puudumine. Ka lapsehoiu valdkonna spetsialistid ja eksperdid (Themas et al., 2015) on andnud uuele tööaja süsteemile vastuolulisi hinnanguid ja väitnud, et antud muudatused on tehtud kvaliteedi arvelt. Abiõpetajate hariduse ja kutseoskuste tase on väga varieeruv ning nende koolitamiseks puuduvad õpetajatel vajalikud oskused ja ajaressurss. Spetsialistide ja ekspertide hinnangul on ühe õpetaja ja kahe assistendi mudel kasulik vaid nendes Eesti piirkondades, kus napib kõrgema haridusega pedagooge (Themas et al., 2015). Üleminekul ühelt töökorralduselt

teisele on vaja teha väga palju selgitustööd nii lasteasutuste kui ka omavalitsuse haridusesindajate seas (Hallikas, 2015).

1.3 *Koolieelse lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteet*

Koolieelse lasteasutuse rolli nähakse tänapäeval eelkõige iga lapse individuaalse arengu ja heaolu toetamises ning sobiliku kasvukeskkonna loomises, mis põhineb nii asutuse personali kui ka lastevanemate omavahelisel koostööl. Õun (2005) toob välja, et koolieelset lasteasutust kasvukeskkonnana võib käsitleda kui mitmetasandilist süsteemi, mis ühendab endas laste vajadusi, vanemate soove ja personali huvisid. Kvaliteet väikelaste hariduse programmides peaks hõlmama laia ja terviklikku vaadet õppimisele, hoolitsusele, kasvatusküsimustele ja sotsiaalse toe pakkumisest lastele (Euroopa Komisjon, 2011). Kvaliteeti lasteasutuses kui institutsioonis mõtestatakse ka lapsest lähtuvalt, kus lasteasutus toetab laste intellektuaalset, emotsionaalset ja sotsiaalset heaolu ning arengut koostöös lastevanematega (European Commission..., 2014).

Euroopa Komisjoni aruanne „Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku põhimõtted“ (2014) toob välja lasteasutuse kvaliteedinäitajad ja meetmed, mis mõjutavad alushariduse struktuuri, koolieelsetes lasteasutustes kasutatavate protsesside kvaliteeti ning alushariduse ja lapsehoiu tulemusi. Struktuurne kvaliteet hõlmab õpetajate ja laste suhtarvu lasteasutuses, haridustöötajate kvalifikatsiooni ja koolitusi ning õppekava ja korraldust, millega tagatakse kõikide laste võrdne kohtlemine vastavalt nende individuaalsetele vajadustele. Protsessi kvaliteet rõhutab mängu osa koolieelse lasteasutuse õppekavas ja asutuse, lastevanemate, töötajate ja laste omavahelisi suhteid. Protsessi kvaliteedis kajastub ka lastevanemate osalemine asutuse töös ning lasteasutuse töötajate igapäevane pedagoogiline tegevus. Tulemuste kvaliteedi all peetakse silmas laste heaolu, nende tervist, koolivalmidust ja ettevalmistust õpingute jätkamiseks.

On leitud, et kvaliteetse hariduse pakkumisele aitavad kaasa täpselt määratletud eesmärkidel põhinevad sobilikud õppemeetodid ning soovitud õpitulemuste regulaarne hindamine ja kohaliku kogukonna kaasamine (European Commission..., 2014). Kõige olulisemaks struktuuri ja protsessi kvaliteedi mõõtmeks peetakse sageli õpetajate hariduslikku kvalifikatsiooni, sest haritud ja koolitatud õpetajad, omades olulisi teadmisi laste arengu- ja õppimisprotsessist ning laste emotsionaalsetest vajadustest, avaldavad mõju lapse oskuste ja teadmiste arendamisele (Hartman, Warash, Curtis & Hirst, 2016; OECD, 2012). Euroopa Komisjoni 2011. aasta teatis väikelaste

hariduse ja hoiu kohta märgib, et personali pädevused on kvaliteetse väikelastehariduse keskmes, kuid kõikides Euroopa riikides on suureks väljakutseks pühendunud ja kvalifitseeritud personali värbamine, koolitamine ja nende töö hoidmine.

Ugaste & Niikko (2015) viisid läbi uuringu Eesti ja Soome lasteaia õpetaja seas, et selgitada välja, milliste probleemidega puutuvad õpetajad kokku pedagoogilise töö kontekstis. Uuringus vaadeldi kolme omavahel seotud mõõdet: struktuuri, protsessi ja tulemuste kvaliteeti. Tulemused näitasid, et koolieelsete õpetajate probleemid pedagoogilises töös olid seotud selliste struktuuriliste teguritega nagu suur hulk lapsi, haridustöötajate erialane areng ja haldusküsimused. Õpetajad leiavad, et laste arv rühmas on pidevalt kasvanud ja õppekavade eesmärkide täitmine ning laste kooliks ettevalmistamine on rühma suuruse tõttu keeruline. Suures lastegrupis on õpetajatel vähem aega keskenduda ja jälgida lapsi individuaalselt ning võtta arvesse iga lapse isiklike- ja arenguvajadusi. Õpetajad kirjeldasid ka omaenda professionaalse arengu probleeme, näiteks ebapiisavaid erialaseid teadmisi ja oskusi erinevate laste ja vanematega suhtlemiseks ning võimet erinevate olukordadega toime tulla. Protsessi kvaliteedi kategoorias toodi välja koostöö vanemate ja kolleegidega.

1.3.1 Koostöö lastevanematega. Vanemate kaasamist laste haridusse peetakse efektiivse hariduse tagamise oluliseks elemendiks (European Commission..., 2014; OECD, 2012). Mitmed teadusuuringud (Edwards, Sheridan & Knoche, 2008; Epstein, 2002; Epstein & Van Voorhis, 2003; Sanders & Epstein, 1998) tõendavad, et tugev seos haridusasutuste ja perekondade vahel parandab hariduse kvaliteeti, toetab mitmekülselt laste arengut ja õpitulemusi, leevendab perekonna taustaga seotud negatiivseid mõjusid ning suurendab vanemate teadmisi lapse arengust ning õppimisest. Lisaks rõhutatakse OECD (2012) aruandes, et vanemaid ning kogukonda tuleks vaadelda kui "partnereid", kes töötavad ühise eesmärgi nimel.

Koostöö olulisust erinevate sidusgruppide vahel rõhutab ka Eesti lastekaitseadus (2016). Lapse õiguste ja heaolu tagamiseks peavad riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste ametiasutused ja nende ametiisikud ning avalik-õiguslikud ja eraõiguslikud juriidilised isikud tegema omavahel valdkonnaüleselt koostööd kõigi lastele suunatud meetmete planeerimisel, rahastamisel ja rakendamisel, kaasates sellesse lapsi, lapsevanemaid, last kasvatavaid isikuid, huvirühmi ja avalikkust (Lastekaitseadus §8 lõige 1, 2016).

Koolieelse lasteasutuse õpetajate ja lapsevanemate vahelist koostööd reguleerivad koolieelse lasteasutuse seadus (1999) ja koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Riiklikus õppekavas on välja toodud, et õpetajate ja lapsevanemate vaheline koostöö põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Õpetajad on kohustatud andma vanematele regulaarselt tagasisidet lapse arengust, õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Õpetaja peab looma lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ning kasvatusküsimustes. Samuti tuleb vanematele võimaldada osalemist õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele. Õppe- ja kasvatustegevuse alusdokumendiks on lasteasutuse õppekava (KELS, 1999; Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008).

Tõhusa koostöö lasteasutuse ja kodu vahel saab aga luua tingimusel, kui vanematel säilib soov ja huvi osaleda lapse hariduses ning õpetajad neid õppeprotsessi kaasavad (Bridgemohan, van Wyk & van Staden, 2006). Ihmeideh, Khasawneh, Mahfouz & Khawaldeh (2008) leiavad, et vanemate osaluse soodustamiseks tuleb lasteasutuses edendada ja tugevdada vastastikust mõistmist ja suhtlust kõigi huvigruppidega. Lähedased suhted ja usaldus õpetajate, lapsevanemate ja asutuse juhtkonna vahel tagab vanemate suurema kaasatuse haridusellu. Hedges & Lee (2010) leiavad, et koostöö lapsevanemate ja peredega on küll eluliselt tähtis, kuid positiivsete suhete loomine ja säilitamine on keeruline ning nõuab õpetajatelt vastavat ettevalmistust.

Eurydice and Eurostat raportis (2014) rõhutatakse, et haridusasutuste ülesanne on algselt dialoog lapsevanematega, jagada teavet ning tagada vanemate osalus ja mõistmine lapse hariduses osalemise tähtsusest. Eriti kehtib see laste puhul, kes vajavad arendamisel ja õppimisel toetavaid teenuseid (European Commission..., 2014). Avatud ja otseste suhtluskanalite positiivset mõju väikelaste ja vähemusgruppide liikmete jaoks tõendab ka Urie Bronfenbrenneri bioökoloogiline teooria. Bronfenbrenner leiab, et mida rohkem kontakte ja suhteid last ümbritseb, seda parem lapsele. Otsesed suhtluskanalid õpetajate ja lapsevanemate vahel võimaldavad kahepoolset infovahetust ning soodustavad rohkem lapse arengut (Veisson, 2017; Klefbeck & Ogden, 2001).

Eestis lasteaias õpetajate hulgas läbiviidud uuringute (Suur, 2014; Veisson & Suur, 2005; Ugaste & Niikko, 2015) tulemuste põhjal peavad õpetajad koostööd lastevanematega üldiselt väga oluliseks. Märgitakse, et koostöö loob vanematega hea kontakti ja tekitab usaldusliku õhkkonna, mis on lapse normaalse ja eakohase arengu tähtis tegur. Õpetajate peamine eesmärk on

toetada ja nõustada lapsevanemaid kasvatusküsimustes ja koos nendega planeerida ja toetada lapse eakohast arengut, võttes arvesse lapse individuaalseid eripärasid. Ugaste & Niikko (2015) uurimusest selgub veel, et osadel Eesti vanematel on aga väga kõrged ootused õpetajatele laste akadeemiliste oskuste kujundamise osas. Suur (2014) leiab, et rühma õppe- ja kasvatusprotsessi organiseerimise ning lasteasutuse toetamisel laste üleminekul lasteaiast kooli tuleks koostööd lastevanematega veelgi tõhustada (Suur, 2014).

Suur (2014) uuris lisaks, milline on õpetajate ja lapsevanemate koostöö Soomes, Islandil ja Portugalis. Erinevaid kultuure kõrvutavas uurimuses leiti, et arusaamad koostööst lastevanematega olid riigiti küllaltki erinevad. Sarnaselt Eestiga, peavad Islandi õpetajad kõige olulisemaks koostöömeetodiks lapsevanematega informatsiooni jagamist lapse osas, Soome õpetajad enim usaldust, konfidentsiaalsust ja austust interaktsioonides ning Portugalis mainiti enim heaolu ja turvalisust. Koostöö eesmärkide osas peavad soomlased, islandlased kui ka eestlased tähtsaks vaba suhtlust, mida iseloomustab usaldus ja konfidentsiaalsus, Portugali ja Islandi õpetajad aga iga lapse ja tema perekonna tundmaõppimist ja nende vajadustega arvestamist (Suur, 2014). Broström et al. (2015) leidis, et Taanis, Eestis ja Rootsis loovad lasteaia õpetajad tingimusi õnnelik/terve olemiseks, mis on seotud hea koostööga lastevanemate ja õpetajate vahel. See vihjab ulatuslikule arusaamisele nende tingimuste tähtsustamisel, mis toetavad laste heaolu.

1.3.2 *Lastevanemate kaasamine rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi.*

Terviklikku lähenemist lastevanemate haridusse kaasamiseks esitleb Epsteini (2002) mudel, kus on haridusasutuste jaoks välja toodud kuus kaasamise viisi:

- kasvatamine – perede abistamine ja toetamine lapse kasvatamisel ning kasvukeskkonna loomisel;
- suhtlemine – efektiivsete ja mitmekülgsete suhtlusviiside valik, laste edusammude ja õppetööga seonduva edastamiseks;
- vabatahtlik tegevus – vanemate kaasamine vabatahtlikku tegevusse, osalemine ja abistamine erinevatel üritustel ja asutusi toetavates tegevustes;
- kodus õppimine – pakkuda vanematele teavet ja ideid, kuidas lapse arengut toetada kodus kasvukeskkonnas;

- otsuste tegemine – vanemate kaasamine haridusasutuse tööd puudutavate otsuste tegemisse;
- koostöö kogukonnaga – kogukonna kaasamine programmidesse ja üritustesse, et toetada perede traditsioone, laste õppimist ja arendamist (Epstein, 2002).

Antud kaasamisviiside eesmärk on, et haridusasutused, pered ja neid ümbritsevad kogukonnad toetaksid üksteist tervete ja edukate laste üleskasvatamisel. Raamistik annab vanematele võimaluse olla aktiivselt kaasatud oma lapse õppeprotsessis, ühistegevustes ja üritustel (Sanders & Epstein, 1998).

Uuringud on näidanud (Dumčienė & Šukienė, 2014; European Commission..., 2014; Suur, 2014; Veisson & Suur, 2005), et peamiste koostöövormidena on koolieelsetes lasteasutustes aset leidnud individuaalsed ja igapäevased vestlused, koosolekud ühiste otsuste vastuvõtmiseks, arenguvestlused ning loengud, seminarid või koolitused vanematele. Lapsevanemaid on kaasatud õppe- ja kasvatusprotsessi organiseerimisse, informeeritud lapse edusammudest ning nõustatud lapse arengu toetamise osas. OECD (2012) raportist selgub, et Sloveenias korraldatakse regulaarselt vanematega kohtumisi, et arutada väikelaste hariduse põhimõtteid, kuulata perede vajadusi, anda üksikasjalikult ülevaade nende laste toimetulekust ja edusammudest. Lasteaedades korraldatakse ka „Avatud uste“ päevi, kus vanematel on võimalus osaleda erinevates tegevuskeskustes ja saada täiendavat teavet oma lapse arengust. Mõned lasteaiad Flandrias (Belgia) kasutavad voldikuid, kuhu õpetajad märgivad lapse päevaga seonduva: igapäevased tegevused, tagasiside lapse söömise ja magamise kohta jms. Selle kaudu on vanemad informeeritud oma lapse päevast ja arengust ning tunnevad end rohkem kaasatuna. Hispaanias on käivitunud lapsevanemate teadlikkuse tõstmise kampaaniad, mille eesmärk on tõsta vanemate teadlikkust väikelapse hariduses osalemisest. Koosolekute raames tutvustatakse vanematele õppekava ja arutatakse rühma ja laste arenguga seonduvat. Rootsis on vanemad kaasatud laste arenguhindamisse (OECD, 2012).

Dumčienė ja Šukienė (2014) uurisid, milliseid koostöövorme peavad lapsevanemad aga kõige olulisemaks. Selgus, et meelepärasemateks peetakse ühiseid vanema ja lapse tegevusi, individuaalseid vestlusi ja lastevanemate koosolekuid. Suurimat tähtsust tõhusa partnerlusel põhineva koostöö loomisel omavad lapsevanemate hinnangul aga individuaalsed vestlused ja lastevanemate koosolekud. Lisaks soovivad vanemad teada, kuidas nad saaksid oma lapse arengut koduses kasvukeskkonnas toetada (Epstein & Van Voorhis, 2003). TNS Emori (2008) ja

Praxise (2012) uuringutest selgub, et ligikaudu 44% lapsevanematest on viimase aasta jooksul kogenud, et vajaksid lapsevanemana nõu ja abi. Lastega seotud teemade puhul tunnevad lapsevanemad kõige enam puudust lapse sotsiaalse, emotsionaalse ja hariduslase arendamisega seotud teadmistest, mis näitab, et vajalik on tõsta vanemate teadlikkust lapse arengut toetavatest õppe- ja kasvatusmeetoditest (Karu, Turk, Suvi & Biin, 2012; TNS Emor, 2008).

Dumčienė & Šukienė (2014) leidsid, et peamiseks koostööd takistavateks teguriteks on vanemate madal aktiivsust, kehva suhtumist õpetajatesse ja vanematega kooskõlastamata otsused. Ugaste ja Niikko (2015) uuringust nähtub, et Soome ja Eesti õpetajad rõhutavad eelkõige vanemate tööelu, suhtlemise ja käitumisega seotud küsimusi. Soome õpetajad märgivad, et lastevanematega on raske rääkida. Eesti õpetajad räägivad vanemate ühepoolsest suhtlemisest. Näiteks ei soovita väga avaldada oma soove ja arvamusi koostööd puudutavatel teemadel. Lastevanematega koostööd ja osalust takistavad ka õpetajate ajapuudus lapsevanematega suhtluseks ning teise keeletaustaga lapsevanemate puhul keeleoskus. Mõned lapsevanemad pole huvitatud või suhtuvad passiivselt lasteaia töösse ja lapse probleeme ei võeta tõsiselt (European Commission..., 2014).

Euroopa Liidu Nõukogu (2011) aruandes on ühe koostöö parandamise meetmena välja toodud, et haridusasutusi tuleb julgustada tegema tihedamat koostööd vanemate, perede ja kogukondadega, et tõsta nende teadlikkust väikelaste hariduse poolt pakutavate võimaluste ning varasest east toimuva õppimise tähtsuse kohta (Euroopa Liidu Teataja, 2011).

1.4 *Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused*

Eesti riigis on seatud eesmärgiks luua koolieelses lasteasutuses lapsest lähtuv tööaja süsteem, mis lähtub laste arengust, heaolust, turvalisusest ja individuaalsetest vajadustest (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999; Koolieelse lasteasutuse seaduse..., 2014). Sellest tulenevalt on katsetatud erinevaid töökorralduslikke mudeleid nagu näiteks kahe õpetaja ja ühe õpetaja abi mittekattuva tööaja mudel, kahe õpetaja ja ühe õpetaja abi kattuva tööaja mudel ning ühe õpetaja ja kahe assistendi töökorralduslik mudel (Hallikas, 2015; Parijõgi, 2015; Riigikontrolli aruanne Riigikogule, 2015; Rumma, 2014; Sagen, 2016; Udumets, 2017; Vapper, 2014a; Ülavere, 2017). Efektivse ja kvaliteetse hariduse tagamisel tuleb aga alushariduse ja lapsehoiu teenused kujundada koostöös peredega, kus riiklike-, piirkondlike- ja kohalike õigusnormide taustal on

lapsevanemad täielikult kaasatud lapse hariduse kõikidesse tahkudesse ning koostöö erinevate sidusrühmade vahel põhineb usaldusel ja vastastikusel austusel (Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamised põhimõtted, 2014; Euroopa Komisjon, 2011; European Commission..., 2014; Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008; Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999; Lastekaitseseadus, 2014; OECD, 2012). Eelnevast lähtudes on selle magistritöö eesmärgiks välja selgitada lastevanemate hinnangud koolieelsetes lasteasutustes rakendatavate töökorralduslike mudelite ja lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedi osas ning võrrelda omavahel lastevanemate hinnanguid erinevate töökorralduslike mudelite lõikes.

Eestis läbiviidud töökorralduse uuringutega on uuritud lasteaiarühma personali arusaamu ja kogemusi erinevast töökorraldusest koolieelses lasteasutuses (Rumma, 2014), personali töökorraldust lasteaias ühe õpetaja mudelit rakendavate õpetajate hinnangute põhjal (Hallikas, 2014), õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteeti ühe ja kahe õpetaja töökorralduse mudelis (Sagen, 2016) ning juhtkonna ja rühmade meeskondade rahulolu ühe õpetaja töökorraldusliku mudeliga (Udumets, 2017). Magistritöö autorile teadaolevalt ei ole varasemalt uuritud, mil määral toetavad erinevad töökorralduslikud modelid lastevanemate hinnangul laste arengut, heaolu, turvalisust, individuaalsust ning õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist. Seoses sellega püstitati esimene uurimisküsimus:

1. Millised on lastevanemate hinnangud rühmas rakendatavale töökorralduslikule mudelile?

Koolieelset lasteasutust kasvukeskkonnana käsitletakse kui mitmetasandilist süsteemi, mis ühendab endas laste vajadusi ja vanemate soove (Õun, 2005). Laste hariduslike saavutuste ja heaolu tagamise eesmärgil on oluline tõhustada õpetajate ning vanemate vahelist koostööd (Edwards jt, 2008; Epstein, 2002; Epstein ja Van Voorhis, 2003; Lastekaitseseadus, 2014; Sanders ja Epstein, 1998; OECD, 2012). Õpetajatel tuleb anda vanematele tagasisidet lapse arengust, õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest, luua lastevanematele võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes, võimaldada osalemist õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008; Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999). Õpetajate ja lastevanemate vaheline koostöö ja suhtlus peab põhinema dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel (Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamised põhimõtted, 2014; Euroopa Komisjon, 2011; European Commission..., 2014; OECD, 2012). Seoses eelolevaga püstitati teine ja kolmas uurimisküsimus:

2. Millised on lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedile suhtlemise, kaasamise, koosoleku, koostöö ja õpikeskkonna aspektidest lähtudes ning kas on erinevusi kolme töökorraldusliku mudeli vahel?
3. Kas lapsevanemate hinnangud töökorralduslikule mudelile ja kasvukeskkonnas kvaliteedile on omavahel seotud?

2 Uurimus

2.1 Uurimuse metoodika

Töö on kavandatud kvantitatiivse uuringuna, kus uurimisstrateegiana kasutati võrdlevat uurimust. Kvantitatiivne uurimismeetod valiti põhjusel, et see võimaldab erinevalt kvalitatiivsest kaasata suurema hulga vastanuid ja saada võimalikult objektiivseid empiirilisi andmeid täpselt piiritletud objektide kohta (Hirsjärvi & Huttunen, 2005). Võrdlev ülevaateuuring aga võimaldab välja selgitada populatsioonis valitsevaid arvamusi, hoiakuid ja hinnanguid (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2005).

2.1.1 *Valim.* Töös kasutati nii klastervalimi kui ka mugavusvalimi põhimõtteid. Mugavusvalimi alusel valiti välja Pärnu linna ja maakonna, Rae valla ja Lääne maakonna lasteaiad, kus rakendatakse ühte kolmest personali töökorralduslikust mudelist, nii et üldvalimis oleks erinevad töökorraldusmudelid võrdselt esindatud. Klastervalimile kohaselt kaardistati kõik rühmad, kus lapsed on vanuses 5-7 eluaastat ja jagati need kolme gruppi:

1. kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudeliga rühmad,
2. kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekatuvat tööaja mudeliga rühmad,
3. ühe õpetaja ja kahe assistendi tööaja mudeliga rühmad.

Valimi kirjeldus rühmas rakendatava töökorraldusliku mudeli, küsimustikule vastanud lapsevanema haridustaseme, vanuse ja soo kohta on esitatud *Tabelis 1*.

Tabel 1. Valimi kirjeldus (N=92).

	Sagedus	Protsent
Rühmas rakendatav töökorraldus		
<i>Kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekattuva tööaja mudel</i>	28	30,4
<i>Ühe õpetaja ja kahe assistendi tööaja mudel</i>	34	37,0
<i>Kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudel</i>	30	32,6
Lapsevanema haridustase		
<i>Põhiharidus</i>	4	4,3
<i>Kesk- või keskeriharidus</i>	44	47,8
<i>Kõrgharidus</i>	44	47,8
Lapsevanema vanus		
21-30	10	10,9
31-40	62	67,4
41-50	20	21,7
Lapsevanema sugu		
naine	84	91,3
mees	8	8,7

2.1.2 *Mõõtevahend.* Lastevanemate hinnangute väljaselgitamiseks viidi läbi küsitlus, kus andmete kogumiseks kasutati elektroonilist ankeeti. Ankeet koostati magistritöö autori poolt. Üksikväidete koostamisel tugineti teooriale, alusharidust reguleerivatele õigusaktidele (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008; Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999) ja läbiviidud uurimustele (Dumčienė & Šukienė, 2014; Suur, 2014; Ugaste & Niikko, 2015; Veisson & Suur, 2005). Väidete plokkide moodustamisel ja üksikväidete grupeerimisel toetuti Euroopa Komisjoni „Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamised põhimõtted“ (2014) aruandes välja toodud jaotusele: struktuurne kvaliteet hõlmab lasteasutuse töökorraldust, protsessi kvaliteet hõlmab suhtlemist lastevanematega, lastevanemate kaasamist ja osalemist

asutuse töös ning lasteasutuse töötajate igapäevast pedagoogilist tegevust, tulemuste kvaliteet hõlmab õpikeskkonna õppe- ja kasvatustöö tulemuslikkust.

Ankeet koosnes kolmest osast ja sisaldas kokku 25 väidet: 1) hinnang töökorraldusele lasteaia (struktuurne kvaliteet, 5 väidet, Cronbach'i alfa = 0,97); 2) hinnang kasvukeskkonna kvaliteedile, kus väited jaotati viide plokki: suhtlemine lastevanematega (protsessi kvaliteet, 4 väidet, Cronbach'i alfa = 0,912), lastevanemate kaasamine rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi (protsessi kvaliteet, 3 väidet, Cronbach'i alfa = 0,69), lastevanemate koosolekud (protsessi kvaliteet, 3 väidet, Cronbach'i alfa = 0,872), koostöö lasteasutuse õpetajate ja juhtkonnaga (protsessi kvaliteet, 4 väidet, Cronbach'i alfa = 0,771), lasteasutuse õpikeskkond (tulemuste kvaliteet, 6 väidet, Cronbach'i alfa = 0,918); 3) lastevanemate taustaandmed (haridustase, sugu, vanus). Esimese ja teise küsimuste osa lõpus said lapsevanemad kirja panna oma kommentaare ja mõtteid vaba tekstina.

Ankeedis esitatud väiteid hinnati Likerti 5- pallisel skaalal, kus 1 – ei ole üldse nõus, 2 – pigem ei ole nõus, 3 – nii ja naa, 4 – pigem nõus, 5 – täiesti nõus. Ankeedi valiidsuse suurendamiseks viidi läbi pilootuuring. Töö autor piloteeris ankeeti 2018. aasta jaanuaris kuue lapsevanemaga, kelle lapse rühmas rakendati *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelit*, *ühe õpetaja kahe assistendi tööaja mudelit* ja *kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekattuva tööaja mudelit*. Pilootuuringu tagasiside põhjal tehti üksikuid sõnalisi muudatusi väidete tekstides, ühtegi väidet juurde ei lisatud ega eemaldatud. Likerti 5-pallisel skaalal muudeti keskpunkti väärtus „ei oska öelda“ väitega „nii ja naa“. Vastusevariantide hulka lisati „Ei oska hinnata“, mis andis põhiuuringus lastevanematele võimaluse jätta väitele hinnang andmata, kui vastava valdkonnaga ei ole kokkupuudet olnud. Statistilise analüüsi puhul koheldi neid kui puuduvaid väärtusi.

Ankeet saadeti 264 lapsevanemale, üht last esindas üks vanem. Täidetud ankeete laekus tagasi 92.

2.1.3 Protseduur. Uuring viidi läbi 2018. aasta märtsikuus. Koostatud ankeeti (Lisa 1) oli võimalik täita elektrooniliselt ja aega selle täitmisele kulus orienteeruvalt 10 minuti. Eelnevalt võeti lasteaedade direktorite või õppealajuhatajatega ühendust meili teel ning küsiti rühmas rakendatavate töökorralduslike mudelite ning valmisoleku kohta uuringus osaleda. Elektroonilise ankeedi link saadeti erinevate koolieelsete lasteasutuste õppealajuhatajatele, kes edastasid selle

rühma õpetajatele, kes omakorda saatsid selle edasi rühma lapsevanematele. Uurimuse eetilise tagamiseks tutvustas autor ennast ning uurimuse eesmärgi e-kirjas. Ankeedi sissejuhatuses teavitati vastajaid uurimuse olemusest ja vajalikkusest ning toodi välja kasulikkuse aspekt lasteasutustele ning vastajatele endile. Ankeedile vastamine oli anonüümne ja toimus vabatahtlikkuse alusel. Tulemusi ei seostata ühegi vastaja isikuga.

2.1.4 *Andmetöötlus meetodid.* Ankeetide vastused korrastati andmetöötlusprogrammiga MS Excel 2013 ja andmete töötlemiseks kasutati vabavaralist statistikaprogrammi R 3.4.0. Plokkide sisereliaabluse koefitsiendi hindamiseks arvutati Cronbachi alfa paketti *psych* kasutades. Lastevanemate poolt antud hinnangute kirjeldamiseks kasutati kirjeldavat statistikat (hinnangute mediaan, risttabelid, jaotustabelid, ülevaatlilikud joonised).

Testimaks lastevanemate hinnangute erinevust olenevalt töökorralduslikust mudelist kasutati Kruskal-Wallise testi. Kruskal-Wallise test on mitteparameetriline test, mis on alternatiiviks ühefaktorilisele dispersioonanalüüsile ning sobib kasutamiseks Likerti skaala tüüpi järjestustunnuste puhul (Parring, Vähi & Käärik, 1997). Testid viidi läbi olulisusnivool $\alpha = 0,05$. Selleks, et leida need võrdluspaarid, mille vahel esineb statistiliselt oluline erinevus töökorralduslike mudelite vahel, kasutati Wilcoxon'i astaksummatesti. Mitmese testimise korrektuurina kasutati Bonferroni meetodit, s.t. iga võrdluspaari puhul kasutati olulisusnivood $\alpha = 0,05/3 \approx 0,0167$.

Hindamaks, missugused lastevanemate hinnangud on omavahel seotud, kasutati Kendalli tau korrelatsioonikordajat. Kendalli tau kirjeldab kahe järjestustunnuse monotoonse seose tugevust (Parring, Vähi & Käärik, 1997). Kendalli korrelatsioonikordaja positiivne väärtus tähistab tendentsi, et kaks tunnust omandavad samaaegselt suuri või väikesi väärtusi. Vastupidiselt Kendalli korrelatsioonikordaja negatiivne väärtus tähendab tendentsi, et ühe tunnuse suurte väärtustega kaasnevad väikesed väärtused teise tunnuse korral. Kendalli korrelatsioonikordaja olulisust testiti olulisusnivool $\alpha = 0,05/300 \approx 0,000167$, sest kõigi 25 väite omavahelise seose leidmiseks tehti kokku 300 paariviisilist testi.

2.2 Tulemused

2.2.1 *Lapsevanemate hinnangud koolieelsetes lasteasutustes rakendatavatele töökorralduslikele mudelitele.* Plokis „Töökorraldus lasteaias“ analüüsi, mil määral toetab lapse rühmas rakendatav töökorralduslik mudel lapsevanemate hinnangul laste heaolu, arengut, individuaalsust ning õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist.

Lapsevanemate hinnangutest annab ülevaate *Joonis 1* (Lisa 2). Statistiliselt olulisi erinevusi kolme vastanute grupi hinnangutes esines kõikide väidete puhul (*Tabel 2*, Kruskal-Wallise testi p -väärtused $< 0,05$). Tulemustest ilmneb, et kõigi viie väite puhul olid lapsevanemate hinnangud kõige kõrgemad *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis*. Paariviisiliste võrdluste puhul on statistiliselt oluliselt erinevad hinnangud *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes teise kahe töömudeliga (Wilcoxon testi p -väärtused $< 0,0167$) laste heaolu toetuse ja turvalise kasvukeskkonna loomise väidete puhul, kus keegi lapsevanematest ei andnud madalamaid hinnanguid kui „Nii ja naa“. Individuaalsusega arvestamise väite puhul on küll hinnangutes erinevused olenevalt töökorralduslikust mudelist, aga paariviisilisi statistiliselt olulisi erinevusi ei õnnestunud leida (Wilcoxon testi p -väärtused $> 0,0167$). Lapse mitmekülgse arengu toetusele andsid lapsevanemad *kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekatuva tööajaga mudelis* oluliselt madalamaid hinnanguid võrreldes kahe teise töömudeliga (Wilcoxon testi p -väärtused $< 0,0167$). Ühe õpetaja ja kahe assistendi mudeli puhul hindavad lapsevanemad oluliselt kõrgemalt lastega õppe- ja kasvatustegevuste tulemuslikku läbiviimist võrreldes kahe teise töömudeliga (Wilcoxon testi p -väärtused $< 0,0167$). Nimelt keegi lastevanematest ei andnud väitele madalamat hinnangut kui „nii ja naa“.

Tabel 2. Töökorraldus lasteaias. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike modelite alusel.

Väide <i>Leian, et selline rühmatöö korraldus</i>	Assistendi mudel			Kattuva tööaja mudel			Mittekattuva tööaja mudel			P-väärtus
	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	
Toetab laste heaolu	5	84,8	6,1	5	100	0	4	73,1	19,2	0,00106*
Loob lastele turvalise kasvukeskkonna	5	87,9	6,1	5	96,7	0	4	71,4	14,2	0,00058*
Võimaldab õpetajatel arvestada laste individuaalsusega	4	75,8	6,1	5	90,0	3,3	4	62,9	29,6	0,00339*
Toetab mitmekülselt laste arengut	5	81,8	0	5	96,5	3,4	4	61,6	26,9	0,00212*
Aitab tulemuslikumalt lastega läbi viia õppe- ja kasvatustegevusi	5	87,9	0	5	86,2	6,9	4	62,9	29,6	0,00618*

*Statistiliselt oluline erinevus olulisuse nivool $\alpha = 0,05$.

% JAH lapsevanemad, kes vastasid „pigem nõus“ või „täiesti nõus“

% EI lapsevanemad, kes vastasid „ei ole üldse nõus“ või „pigem ei ole nõus“

2.2.2 *Lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedile suhtlemise, kaasamise, koosoleku, koostöö ja õpikeskkonna aspektidest lähtudes.* Plokis „Hinnang kasvukeskkonna kvaliteedile“ analüüsi, kui kõrgelt hindavad lapsevanemad oma kaasatust rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatustsotsessi, ja milliseid hinnanguid annavad vanemad lasteasutuse õpikeskkonnale, suhtlusele ja koostööle.

Suhtlemine lastevanematega

Tabel 3 ja Joonis 2 (Lisa 3) kajastab õpetajate poolset tagasiside andmist lapsevanematele lapse päeva, saavutuste ja arengu kohta. Lisaks vaadeldi, mil määral saavad vanemad õpetajatelt oskuslikke soovitusi oma lapse arengu toetamiseks ning kui usaldusväärseks peavad nad suhteid rühma õpetajate või assistentidega.

Statistiliselt olulisi erinevusi kolme vastanute grupi hinnangutes esines kõikide väidete puhul (Kruskal-Wallis testi p -väärtused $< 0,05$). Oluliselt kõrgemaid hinnanguid võrreldes kahe teise töökorraldusliku mudeliga anti lapsevanematega suhtlemise erinevate aspektide kohta *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis*.

Võrreldes kolme grupi vastanute hinnanguid väitele „Saan järjepidevalt õpetajatelt või assistentidelt tagasisidet lapse päeva kohta“ esines statistiliselt oluline erinevus lapsevanemate hinnangutes võrreldes kahe teise töökorraldusega *ühe õpetaja ja kahe assistendi mudelis* (Wilcoxon testi p -väärtused $< 0,0167$), kus hinnangud antud väitele olid negatiivsemad. Väitega mittenõustujate osakaal oli kokku 17,6%, kahes teises grupis andis samasuguse hinnangu 14,3% kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekattuva ja 0% kattuva tööaja mudeli lapsevanematest.

Õpetajatelt tagasisideme saamise osas oma lapse saavutuste ja arengu kohta esinesid paariviisiliste võrdluste puhul statistiliselt oluliselt erinevad hinnangud *mittekattuva ja kattuva tööaja* mudelite vahel (Wilcoxon testi p -väärtus $< 0,0167$), kus 0% kattuva ja 7,4% mittekattuva mudeli lapsevanematest „pigem ei ole nõus“ või „ei ole üldse nõus“ antud väitega.

Lapsevanemate hinnangud väitele „Saan õpetajatelt oskuslikke soovitusi oma lapse arengu toetamiseks“ erinesid statistiliselt oluliselt *kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekattuva ning ühe õpetaja ja kahe assistendi tööaja mudelis* (Wilcoxon testi p -väärtus $< 0,0167$). Selle väitega pole üldse nõustunud või pigem ei ole nõustunud 18,7% assistendi mudeli lapsevanematest, mittekattuvas töökorralduses andsid samasuguse hinnangu 11,1% lapsevanematest.

Tulemustest nähtub, et kõigis kolmes töökorralduslikus mudelis nõustub valdav enamik lapsevanemaid väitega, et rühma õpetajate või assistentidega on enamasti head ja usalduslikud suhted – nii on vastanud 85,3% *ühe õpetaja ja kahe assistendi*, 100% *kahe õpetaja ja ühe õpetaja abi kattuva tööaja* ja 78,6% *kahe õpetaja ja ühe õpetaja abi mittekattuva tööaja mudeli* lapsevanematest. Paariviisiliste võrdluste puhul aga esines antud väite puhul lapsevanemate hinnangutes statistiliselt oluline erinevus kõigi kolme töökorraldusliku mudeli vahel (Wilcoxon testi p -väärtused $< 0,0167$).

Tabel 3. Suhtlemine lastevanematega. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

Väide	Assistendi mudel			Kattuva tööaja mudel			Mittekattuva tööaja mudel			P-väärtus
	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	
Saan järjepidevalt õpetajatelt või assistentidelt tagasisidet lapse päeva kohta	4	58,8	17,6	5	90	0	4	64,3	14,3	0,0382*
Õpetajad annavad mulle piisavalt tagasisidet minu lapse saavutustest ja arengust	4,5	67,6	8,8	5	96,7	0	5	74,1	7,4	0,0181*
Saan õpetajatelt oskuslikke soovitusi oma lapse arengu toetamiseks	4	62,5	18,7	5	93,1	3,4	4	66,7	11,1	0,0215*
Mul on head ja usalduslikud suhted rühma õpetajate/assistentidega	5	85,3	0	5	100	0	5	78,6	3,6	0,0183*

*Statistiliselt oluline erinevus olulisuse nivool $\alpha = 0,05$.

% JAH lapsevanemad, kes vastasid „pigem nõus“ või „täiesti nõus“

% EI lapsevanemad, kes vastasid „ei ole üldse nõus“ või „pigem ei ole nõus“

Lastevanemate kaasamine rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi

Lapsevanemate hinnangutest vanemate rühma õppe- ja kasvatusprotsessi kaasamisel annab ülevaate *Joonis 3* (Lisa 4). Kolme vastanute grupi hinnangutes esines statistiliselt olulisi erinevusi esimese väite puhul „Õpetajad arvestavad vajadusel minu ettepanekute ja soovidega“ (*Tabel 4*, Kruskal-Wallise testi p -väärtus $<0,05$). Statistiliselt olulised erinevad hinnangud paariviisilistes võrdlustes kajastuvad antud väite osas *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes teise kahe töömudeliga (Wilcoxon testi p -väärtus $<0,0167$). Valdav enamus, 90% antud töökorralduse lapsevanematest on „täiesti nõus“, et rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi kaasamisel arvestavad õpetajad vajadusel nende soovide ja ettepanekutega („pigem nõus“ on antud väitega 10% vastanutest), teises kahes grupis olid kuni 85% lastevanematest samal arvamusel. Lapsevanemate hinnangute põhjal ei esinenud statistiliselt

olulisi erinevusi vanemate rühma- või ühisüritustesse kaasamise ja lasteasutuse õppekava tutvustamise osas (Kruskal-Wallise testi p -väärtused $> 0,05$).

Tabel 4. Lastevanemate kaasamine rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi.

Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike modelite alusel.

Väide	Assistendi mudel			Kattuva tööaja mudel			Mittekattuva tööaja mudel			<i>P-väärtus</i>
	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	
Õpetajad arvestavad vajadusel minu ettepanekute või soovidega	4	78,8	3	5	100	0	5	84,6	3,8	0,0006*
Mind on kaasatud rühma- või ühisürituste tegevustesse	5	85,3	0	5	96,5	0	5	85,7	3,6	0,0680
Õpetajad on mulle tutvustanud lasteasutuse õppekava	4,5	84,4	9,3	5	93,3	6,7	4,5	71,4	10,7	0,1370

*Statistiliselt oluline erinevus olulisuse nivool $\alpha = 0,05$.

% *JAH* lapsevanemad, kes vastasid „pigem nõus“ või „täiesti nõus“

% *EI* lapsevanemad, kes vastasid „ei ole üldse nõus“ või „pigem ei ole nõus“

Lastevanemate koosolekud

Lastevanemate koosolekute osas statistiliselt olulisi erinevusi kolme grupi lapsevanemate hinnangutes ei esinenud (Kruskal-Wallise testi p -väärtused $> 0,05$). Lapsevanemate hinnangutest annab ülevaate *Joonis 4* (Lisa 5) ja *Tabel 5*.

Tabel 5. Lastevanemate koosolekud. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

Väide	Assistendi mudel			Kattuva tööaja mudel			Mittekattuva tööaja mudel			P-väärtus
	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	
Rühma koosolekutel edastatakse minu jaoks olulist infot	5	90,9	0	5	100	0	5	92,6	3,7	0,3450
Leian, et lapsevanemal on võimalus koosolekul väljendada oma arvamust	5	85,3	2,9	5	96,6	3,3	5	88,5	3,8	0,1290
Minu ettepanekuid ja seisukohti võetakse arvesse	5	68,8	6,2	5	96,6	0	4,5	79,2	8,3	0,0782

% JAH lapsevanemad, kes vastasid „pigem nõus“ või „täiesti nõus“

% EI lapsevanemad, kes vastasid „ei ole üldse nõus“ või „pigem ei ole nõus“

Koostöö lasteasutuse õpetajate ja juhtkonnaga

Koostöö plokis vaadeldi, milliseid hinnanguid annavad lapsevanemad koostööle asutuse juhtkonna ja rühma õpetajatega, õppe- ja kasvatustegevuse info kättesaadavusele ning kuivõrd rahul on lapsevanemad lasteasutuse lahtiolekuaegadega. Lapsevanemate hinnangutest annab ülevaate *Joonis 5* (Lisa 6).

Statistiliselt olulisi erinevusi kolme vastanute grupi hinnangutes esines kahe väite puhul, mis hõlmasid koostööd lasteasutuse juhtkonna ja rühma õpetajatega (*Tabel 6*, Kruskal-Wallise testi p -väärtused $< 0,05$). Paariviisiliste võrdluste puhul ilmnes, et lapsevanemate hinnangud koostööle lasteasutuse juhtkonnaga on statistiliselt oluliselt kõrgemad *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes *ühe õpetaja ja kahe assistendi tööaja mudeliga* (Wilcoxon testi p -väärtus $< 0,0167$), kus valdav enamik lapsevanematest on antud väitega „täiesti nõus“ (*Joonis 5*). Statistiliselt olulise kõrgema positiivse hinnangu andsid lapsevanemad *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes teise kahe töömudeliga (Wilcoxon testi p -väärtused $< 0,0167$) ka rühma õpetajate ja lasteasutuse vahelise koostöö väitele. Tulemustest ilmneb, et 100% lapsevanematest on andnud väitele hinnangu „pigem nõus“ või „täiesti nõus“, samas kui teiste töömudelite korral tuli nõustuvate hinnangute sekka ka „pigem ei ole nõus“ ning 26,5%

assistendi mudeli lapsevanematest ja 14,3% mittekattuva tööaja mudeli lapsevanematest ei osanud enda koostööd rühma õpetajatega täpselt määratleda (vastates „nii ja naa“).

Lasteaia lahtiolekuaaja paindlikkuse ja infokanalite olemasolu väidetele anti kõigis kolmes töökorralduslikus mudelis lapsevanemate poolt kõrged hinnangud. Antud väidete puhul statistiliselt olulisi erinevusi kolme grupi hinnangutes (Kruskal-Wallis testi p -väärtus $> 0,05$) ei ilmnenud.

Tabel 6. Koostöö lasteasutuse õpetajate ja juhtkonnaga. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

Väide	Assistendi mudel			Kattuva tööaja mudel			Mittekattuva tööaja mudel			<i>P-väärtus</i>
	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	<i>Mediaan hinnang</i>	<i>% JAH</i>	<i>% EI</i>	
Lasteaia lahtiolekuaeg on paindlik ja minu vajadusi arvestav	5	85,3	8,8	5	96,7	0	5	75	3,6	0,2070
Lasteaia juhtkond on koostöövalmis	4	64,5	9,7	5	96,4	0	5	65,4	7,7	0,0010*
Rühma õpetajad teevad minuga tihedat koostööd	4	67,6	5,9	5	100	0	5	82,2	3,6	0,0134*
Lasteaias on loodud erinevad infokanalid, mille kaudu saan ülevaate rühmas läbiviidud õppetegevuste ja ürituste kohta	5	91,2	2,9	5	96,7	0	5	88,9	3,7	0,8360

*Statistiliselt oluline erinevus olulisuse nivool $\alpha = 0,05$.

% JAH lapsevanemad, kes vastasid „pigem nõus“ või „täiesti nõus“

% EI lapsevanemad, kes vastasid „ei ole üldse nõus“ või „pigem ei ole nõus“

Lasteasutuse õpikeskkond

Lasteasutuse õpikeskkonna all analüüsiti, mil määral valmistab lasteasutus lapsevanemate hinnangul last kooliks ette, kui kõrgelt hindavad vanemad rühma õpetajate professionaalseid teadmisi lapse arengu toetamisel ja rühma õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel ning kui rahul ollakse rühma õpetajate tööga. Lapsevanemate hinnangutest annab täpsema ülevaate *Joonis 6* (Lisa 7).

Statistiliselt olulisi erinevusi kolme vastanute grupi hinnangutes esines nelja väite puhul (*Tabel 7*, Kruskal-Wallise testi p -väärtused $< 0,05$). Tulemustest ilmneb, et kõigi kuue väite puhul olid lapsevanemate hinnangud taaskord kõrgemad *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis*. Paariviisiliste võrdluste puhul on statistiliselt oluliselt erinevad hinnangud *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes teise kahe töömudeliga (Wilcoxon testi p -väärtused $< 0,0167$) rühma õpetajate professionaalsete teadmiste omamise ja õpetajate tööga rahulolu väidete puhul, kus valdav enamik lapsevanematest on vastanud „täiesti nõus“. Lapse arengu igakülgse toetamise väitele anti oluliselt erinevaid hinnanguid kõigis kolmes töökorralduslikus mudelis (Wilcoxon testi p -väärtused $< 0,0167$). *Kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* ja *kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekatuva tööaja mudelis* oli madalaimaks hinnanguks „pigem ei ole nõus“, *ühe õpetaja ja kahe assistendi mudelis* aga „nii ja naa“, milliselt vastas 11,8% vanematest. Lasteasutuses läbiviidavaid tegevusi, mis tagavad lapsele koolivalmiduse kujunemise hindavad lapsevanemad oluliselt erinevalt *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes *ühe õpetaja ja kahe assistendi töömudeliga* (Wilcoxon testi p -väärtus $< 0,0167$). *Ühe õpetaja ja kahe assistendi mudelis* nõustuti enam väidetega „nii ja naa“ (11,8%) ja „pigem olen nõus“ (29%), kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis andis samasuguse hinnangu 3,3% ja 10% lapsevanematest vastavalt väite „nii ja naa“ ja „pigem nõus“ korral.

Väidetele, et lasteaed valmistab last hästi kooliks ette ja rühmas läbiviidavad tegevused on lapsi arendavad, andsid lapsevanemad üldjoontes kõigis kolmes töökorralduslikus mudelis väga kõrged hinnanguid. Statistiliselt olulisi erinevusi kolme grupi hinnangutes (Kruskal-Wallise testi p -väärtused $> 0,05$) antud väidete puhul aga ei ilmnenu.

Tabel 7. Lasteasutuse õpikeskkond. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

Väide	Assistendi mudel			Kattuva tööaja mudel			Mittekattuva tööaja mudel			P-väärtus
	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	Mediaan hinnang	% JAH	% EI	
Leian, et lasteaed valmistab minu last hästi kooliminekuks ette	4	91,2	0	5	100	0	5	85,2	3,7	0,0534
Leian, et minu lapse rühmaõpetajad omavad professionaalseid teadmisi lapse arengu toetamisel	5	85,3	0	5	100	0	5	92,9	0	0,0167*
Leian, et minu lapse rühmas läbiviidavad õppetegevused on lapsi arendavad	5	97,1	0	5	100	0	5	92,3	3,8	0,1430
Leian, et rühma õpetajad toetavad igakülselt minu lapse arengut	5	88,3	0	5	96,6	3,3	5	92,6	3,7	0,0054*
Olen õpetajate tööga väga rahul	5	81,8	0	5	100	0	5	78,6	0	0,0330*
Leian, et lasteasutuses läbiviidavad tegevused tagavad minu lapsele koolivalmiduse kujunemise	5	88,2	0	5	96,7	0	5	92,6	0	0,0420*

*Statistiliselt oluline erinevus olulisuse nivool $\alpha = 0,05$.

% JAH lapsevanemad, kes vastasid „pigem nõus“ või „täiesti nõus“

% EI lapsevanemad, kes vastasid „ei ole üldse nõus“ või „pigem ei ole nõus“

2.2.3 *Lastevanemate poolt töökorralduslikule mudelile ja kasvukeskkonna kvaliteedile antud hinnangute seosed.* Järgnevalt analüüsiti, kas hinnangud lapse rühmas rakendatavale töökorralduslikule mudelile on statistilises seoses hinnangutega lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedile ning kuivõrd on omavahel seotud kasvukeskkonna kvaliteedi näitajad. Korrelatsioonanalüüsi tulemused on toodud *Lisas 8*. Selgus, et ploki „Töökorraldus lasteaias“ kõigi viie väite ja järgmise kolme väite vahel on positiivne seos (korrelatsioonikordajad 0,37-0,56, p -väärtused $< 0,000167$): „Minu ettepanekuid ja seisukohti võetakse arvesse“ plokist

„Lastevanemate koosolekud“ ning „*Leian, et rühma õpetajad toetavad igakülselt minu lapse arengut*“ ja „*Leian, et lasteasutuses läbiviidavad tegevused tagavad minu lapsele koolivalmiduse kujunemise*“ plokist „Lasteasutuse õpikeskkond“. Lastevanemate hinnangud väidetele kasvukeskkonna kvaliteedi viiest erinevast plokist olid omavahel positiivselt seotud. Kõigist 157-st paariviisilisest korrelatsioonikordajast plokkide vaheliste väidete vahel ei olnud statistiliselt olulised ainult 26 korrelatsioonikordajat (p -väärtused $> 0,000167$). Seejuures enim ei seostunud teiste väidetega hinnangud sellele, kas vanematele on õppekava tutvustatud ja kas lasteaia lahtiolekuaeg on paindlik.

2.3 Arutelu

Uurimuses püstitati kolm uurimisküsimust. Esimese uurimisküsimuse eesmärk oli välja selgitada ja võrrelda lapsevanemate hinnanguid koolieelsetes lasteasutustes rakendatavate töökorralduslike mudelite osas. Analüüsi, mil määral toetab lapse rühmas rakendatav töökorralduslik mudel lapsevanemate hinnangul laste heaolu, arengut, individuaalsust ning õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist. Kõrgemaid hinnanguid anti *kattuva töötaja mudelis* ja madalaimad olid hinnangud *mittekattuvas töökorralduses*. Kõik lapsevanemad *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattivas töökorralduses* on üksmeelselt (100%) nõus, et antud töökorraldus toetab laste heaolu, teiste töökorralduslike mudelite puhul oli vanemate hinnang antud väitele mõnevõrra madalamad. *Kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva ning ühe õpetaja ja kahe assistendi mudeli* lapsevanemate hinnangutel tagab nende lapse rühmas rakendatav töökorraldus turvalise kasvukeskkonna, toetab mitmekülselt laste arengut ning aitab tulemuslikult läbi viia õppe- ja kasvatustegevusi, mida tõendavad väidetele antud kõrged hinnangud. Antud tulemus on ootuspärane kuna ühtib rahvusvaheliste uuringutega (Eurydice and Eurostat Report, 2014; OECD, 2012), mis näitavad, et suurem töötajate ja laste suhtarv loob lastele heaolu, paremad arengutingimused ja turvalise kasvukeskkonna ning mõjutab ühtlasi ka koolieelse lasteasutuse kvaliteeti. Suures lastegrupis on haridustöötajatel keeruline täita õppekava eesmärgi (Ugaste & Niikko, 2015) ja neid vastavalt laste vajadustele individualiseerida (Tarum, 2015). Lisaks jääb õpetajatel vähem aega laste isiklike- ja arenguvajadustega arvestamisele (Ugaste & Niikko, 2015). Antud asjaoludest lähtuvalt võivad olla tingitud ka kõigi kolme grupi lapsevanemate madalamad hinnangud lapse

individuaalsusega arvestamisele, kus erinevused hinnangutes esinesid olenevalt töökorralduslikust mudelist, kuid statistiliselt olulisi seoseid ei ilmnenu.

Kokkuvõtvalt võib lapsevanemate hinnangute põhjal järeldada, et töökorralduslik mudel, kus rühmas töötab kaks õpetajat ja õpetaja abi ning hommikupoolsel ajal on nendest töö kolm täiskasvanut, on laste areng, heaolu, individuaalsus rohkem toetatud.

Teine uurimisküsimus oli „Millised on lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedile suhtlemise, kaasamise, koosoleku, koostöö ja õpikeskkonna aspektidest lähtudes ja kas on erinevusi kolme töökorraldusliku mudeli vahel? Kõigis kolmes töökorralduslikus mudelis andsid lapsevanemad kõige kõrgemaid hinnanguid headele ja usalduslikele suhetele rühma õpetajate või assistentidega, oluliselt kõrgemad olid aga hinnangud *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes teise kahe töömudeliga. Antud tulemuse põhjal võib järeldada, et lapsevanemad peavad kõige olulisemaks koostöövormiks individuaalseid vestlusi (Dumčienė ja Šukienė; 2014), mis on loonud õpetajatega hea kontakti ja tekitanud usaldusliku õhkkonna (Veisson & Suur, 2005). Negatiivsemalt meelestatud olid kõigi kolme grupi lapsevanemad väite osas, mis puudutab järjepidevat tagasiside saamist oma lapse päeva kohta. Selline tulemus võib olla tingitud vanemate aktiivsest tööelust ja õpetajate ajapuudusest lapsevanematega suhtluseks (Ugaste ja Niikko, 2015; European Commission..., 2014). Olulisi erinevusi lapsevanemate hinnangutes esines aga *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva* ning *ühe õpetaja ja kahe assistendi mudeli* vahel, kus hinnangud tagasisideme saamisele lapse päeva kohta olid *madalamad ühe õpetaja ja kahe assistendi mudelis*. Madalamad hinnangud võivad tuleneda asjaolust, et assistendi töökorralduse puhul lapsevanemad õhtupoolsel ajal õpetajaga ei kohtu (Rumma, 2014), mis selgus ka lapsevanemate vabavastustest.

Individuaalses suhtluses soovivad lapsevanemad aga kõige enam teada, kuidas nad saaksid oma lapse arengut koduses kasvukeskkonnas toetada (Epstein & Van Voorhis, 2003; Karu, Turk, Suvi, Biin, 2012; TNS Emor, 2008). Tulemustest selgus, et *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* saavad lapsevanemad rohkem õpetajatelt tagasisidet lapse saavutuste ja arengu kohta ning saavad ka enam oskuslikke soovitusi oma lapse arengu toetamiseks kui lapsevanemad, kelle lapse rühmas rakendatakse *kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekatuvat* või *ühe õpetaja ja kahe assistendi mudelit*.

Lapsevanemate kõrgete hinnangute põhjal võib väita, et kõigis kolmes töökorralduslikus mudelis on vanemad aktiivselt kaasatud rühma või ühisürituste tegevustesse, mis näitab, et uuest

õpikäsitusest lähtuvalt on õpetajad üha enam hakanud tähtsustama koostööd lapsevanematega ja nende kaasamist lasteasutuse igapäevaellu. Vastupidiselt antud tulemustele leidis Suur (2014), et nii õpetajate, lastevanemate kui direktorite hinnangud lapsevanemate kaasamisel koostööle olid suhteliselt madalad ning koostööd lastevanematega saaks antud vallas parandada. Kõigis kolmes grupis andsid lapsevanemad kõrgeid hinnanguid ka väitele „Õpetajad arvestavad vajadusel minu ettepanekute ja soovidega“, kuid statistiliselt oluliselt kõrgemaid hinnanguid anti *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuvast töökorraldusest*, kus 100% vanematest on väitega üksmeelselt nõus. Antud tulemus erineb varasema uuringu tulemusest (Ugaste ja Niikko, 2015), mis näitas, et lapsevanemad on passiivsed oma soovide ja arvamuste avaldamisel koostööd puudutavatel teemadel. Kolmest rühma õppe- ja kasvatustegevustesse kaasamise väitest oli hinnangute osakaal kõigis kolmes töökorralduslikus mudelis väiksem väitele, et õpetajad on lapsevanematele tutvustanud lasteasutuse õppekava, mis näitab, et antud valdkonnas saab koostööd lapsevanematega paremaks muuta.

Rühma koosolekuid puudutavatele väidetele andsid lapsevanemad väga kõrgeid hinnanguid kõigis kolmes töökorralduslikus mudelis, kuid jällegi ilmnes tendents, kus *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* on lapsevanemate hinnangud kõrgemad, kui kahes teises töökorralduslikus mudelis. Lapsevanemate hinnangute põhjal edastatakse rühma koosolekutel vanemate jaoks olulist infot, vanematel on võimalus koosolekul väljendada oma arvamust ning lapsevanemate mõtteid ja seisukohti võetakse ka arvesse. Antud tulemus on ootuspärane, kuna tuginedes varasematele uuringutele (Dumčienė & Šukienė, 2014; European Commission..., 2014; Suur, 2014; Veisson & Suur, 2005), peavad lapsevanemad lisaks individuaalsetele vestlustele oluliseks koostöövormiks ka lastevanemate koosolekuid, mis võimaldavad arutelu ja ühiste otsuste vastuvõtmist.

Koostöö valdkonnas vaadeldi, milliseid hinnanguid annavad lapsevanemad koostööle asutuse juhtkonna ja rühma õpetajatega, õppe- ja kasvatustegevuse info kättesaadavusele ning kuivõrd rahul on lapsevanemad lasteasutuse lahtiolekuaegadega. Tulemustest selgus, et *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes teise kahe töömudeliga hindavad lapsevanemad oluliselt kõrgemalt asjaolu, et rühma õpetajad teevad lapsevanematega tihedat koostööd. *Kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* on lapsevanemate hinnangud oluliselt kõrgemad võrreldes *ühe õpetaja ja kahe assistendi tööaja mudeli* lapsevanemate hinnangutega ka selles osas, et lasteasutuse juhtkond on koostöövalmis. Kokkuvõtteks võib öelda, et koostööle

lasteasutuse juhtkonna ja õpetajatega andsid negatiivsemaid hinnanguid võrreldes kahe teise töökorraldusliku mudeliga lapsevanemad, kelle lapse rühmas rakendatakse *assistendi töökorraldust*. Lapsevanemad on vabavastustes välja toonud, et asutuse juhatajaga on kokkupuude olnud kolme aasta jooksul ainult üldkoosolekul, kui laps asus käima lasteaias ning et vahel ei soovi lasteaed koostööd teha laste arengu toetamise osas. Lisaks on lapsevanemad välja toonud, et koostöö assistentidega sujub kohati paremini kui õpetajatega. Lapsevanemate antud hinnangute põhjal on kõigi kolme grupi lapsevanemad rahul lasteasutuse lahtiolekuajaga ning leiavad, et lasteaias on loodud erinevad infokanalid, mille kaudu saab ülevaate rühmas läbiviidud õppetegevuste ja ürituste kohta. Vanemate vabavastustest ilmneb, et enam hinnatakse siiski vastastikust kommunikatsiooni, kui ELIISI või muu infokanali kaudu leitavat infot, mis omakorda taaskord toetab varasemate uurimuste tulemusi.

Lasteasutuse õpikeskkonna tulemustest ilmnes, et antud valdkonnas olid lapsevanemate hinnangud taaskord kõrgemad *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis*. *Kattuva tööaja mudelis* hindavad lapsevanemad oluliselt kõrgemalt rühmaõpetajate professionaalseid teadmisi lapse arengu toetamisel (100%), mida peetakse kõige olulisemaks struktuuri ja protsessi kvaliteedi mõõtmeks (OECD, 2012) ning valdav enamik on rahul rühmaõpetajate tööga (100%), võrreldes kahe teise töökorralduse lapsevanemate hinnangutega. Üldiselt kõrgeid, kuid oluliselt erinevaid hinnanguid andsid lapsevanemad kõigis kolmes töökorralduses lapse arengu igakülgsel toetamisele. Kõigi kolme grupi lapsevanemate hinnangute põhjal tagavad lasteasutuses läbiviidavad tegevused lapsele koolivalmiduse kujunemise, kuid oluliselt erinevad hinnangud esinesid *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes *ühe õpetaja ja kahe assistendi töömudeliga*, kus assistendi mudelis olid hinnangud koolivalmiduse kujundamisele mõnevõrra madalamad. Lapsevanemate antud hinnangute põhjal võib järeldada, et kõigis töökorralduslikes mudelites valmistab lasteaed lapsi hästi kooliks ette ning rühmas läbiviidavad tegevused on lapsi igakülgselt arendavad.

Kolmanda uurimisküsimuse eesmärk oli välja selgitada, kas lastevanemate hinnangud töökorralduslikule mudelile ja kasvukeskkonna kvaliteedile on omavahel seoses. Korrelatsioonanalüüsi tulemustest võib järeldada, et lapsevanemad kujundavad oma hinnangu töökorralduse kohta lasteaiast lähtudes enim lapse arengu ning koolivalmiduse kujunemist toetavast õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisest. Samuti kujuneb töökorraldusele lasteaias seda positiivsem hinnang, mida kõrgemalt lapsevanem hindab seda, kas tema ettepanekuid ja

seisukohti võetakse arvesse. Rohkem kui 80% paariviisilistest väidete vahelistest seostest viie kasvukeskkonna kvaliteedi plokist (131 väidet 157-st, v.a. ploki-siseste väidete seosed) olid statistiliselt olulised (p -väärtused $< 0,000167$). Seejuures on huvitav, et kõige tugevamalt on korreleeritud väited „Suhtlemine lastevanematega“ plokist teiste plokkide väidetega. Näiteks, lapsevanemad on seda rahulolevamad õpetajaga tööga, mida kõrgemalt nad hindavad seda, et nad saavad rühma õpetajatelt piisavalt tagasisidet lapse saavutuste ja arengu kohta ja et neil on usalduslikud suhted rühma õpetajate/assistentidega (korrelatsioonikordajad $> 0,7$ ja p -väärtus $< 0,000167$). Samas loob aluse usalduslikele suhetele arvestamine lapsevanema soovidega (korrelatsioonikordaja 0,721 „usalduslikud suhted“ ja „õpetajad arvestavad soovidega“ vahel) ning järjepidev tagasiside õpetajalt lapse päeva kohta soodustab rühma õpetaja ja lapsevanema vahelist koostööd (korrelatsioonikordaja 0,743 „tagasiside õpetajalt“ ja „õpetajad teevad koostööd“ vahel). Seega, see, kui kõrgelt hindavad lastevanemad lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteeti, sõltub eelkõige sellest, kui hästi õpetajad ja juhtkond lastevanematega suhtlevad ning loovad vastastikusel austusel ning usaldusel põhinevat koostööd.

2.3.1 Piirangud. Käesoleva uurimuse puhul võib piiranguna välja tuua asjaolu, et lapsevanemate täidetud ankeete laekus tagasi oodatust vähem, mistõttu valim jäi väikeseks ning uuringu tulemused ei võimalda teha laiaulatuslikke järeldusi. Samuti võivad uurimuses osalenud lastevanemate hinnangud olla pigem subjektiivsed ja seetõttu peegeldada rohkem läbisaamist õpetajate ja juhtkonnaga kui objektiivset hinnangut töökorralduslikule mudelile.

2.3.2 Rakendatavus. Lapsevanemate hinnangud kolmele erinevale töökorralduslikule mudelile annavad ülevaate sellest, kuidas üks või teine töökorraldus vanemate hinnangul toetab laste heaolu, turvalisust, individuaalsust, õppe- ja kasvatustegevuste tulemuslikkust ning suhtlemise, kaasamise, koosoleku, koostöö ja õpikeskkonna aspektidest lähtudes lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteeti. See on oluliseks sisendiks koolieelse lasteasutuse direktoritele, kohalikule omavalitsusele ning Haridus- ja Teadusministeeriumile edaspidiseks tegevuse ja lasteasutuse töökorralduse planeerimiseks ning analüüsimiseks, millist mõju avaldavad erinevad töökorralduslikud mudelid lapse arengule ja alushariduse kvaliteedile.

3 Kokkuvõte

Uurimuse eesmärgiks oli selgitada välja lastevanemate hinnangud koolieelsetes lasteasutustes rakendatavate töökorralduslike mudelite ja lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedi osas ning võrrelda omavahel lastevanemate hinnanguid erinevate töökorralduslike mudelite lõikes. Magistritöö teoreetilises osas on selgitatud uurimusega seotud põhimõisteid ja kajastatud valdkonnaga seondult varasemaid uurimusi. Eesmärgi täitmiseks viidi läbi kvantitatiivne võrdlev ülevaateuuring, kus instrumendina kasutati elektroonilist ankeeti lapsevanemate hinnangute väljaselgitamiseks. Uurimuses osales kokku 92 lapsevanemat.

Lapsevanemate hinnangud erinevad oluliselt laste mitmekülgse arengu, heaolu, kasvukeskkonna turvalisuse, õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimise tulemuslikkuse ja individuaalsuse tagamise osas rühmas sõltuvalt rühmas rakendatavast töökorralduslikust mudelist. Kõrgemaid hinnanguid said need aspektid lastevanematelt, kelle lapse rühmas on hommikupoolisel ajal tööl kolm täiskasvanut (*kattuva tööaja- ja assistendi mudel*). Uurimusest selgus, et töökorralduslikust mudelist sõltub lapsevanemate hinnang lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedi väidetele, mis hõlmasid suhtlemist, kaasamist, koostööd õpetajate ning juhtkonnaga ja õpikeskkonda. Hinnangud olid kõrgemad *kahe õpetaja ja õpetaja abi kattuva tööaja mudelis* võrreldes *kahe õpetaja ja õpetaja abi mittekatuva* ja *ühe õpetaja ja kahe assistendi* töökorraldusliku mudeliga. Kõigi kolme grupi lapsevanemate hinnangute põhjal on neil head ja usalduslikud suhted rühma õpetajate või assistentidega, õpetajad arvestavad vanemate soovide ja ettepanekutega, kaasavad vanemaid rühma tegevustesse, tegevused rühmas on lapsi igakülgset arendavad ja tagavad lapse koolivalmiduse kujunemise. Negatiivsemalt meelestatud olid kõigi kolme grupi lapsevanemad järjepideva tagasiside saamise osas oma lapse päeva kohta, lapse individuaalsusega arvestamise ning õppekavaga tutvumise osas.

Uurimuse tulemusena võib järeldada, et lapsevanemad kujundavad oma hinnangu töökorralduse kohta lasteaiast lähtudes enim lapse arengu ning koolivalmiduse kujunemist toetavast õppe- ja kasvatustegevusest ning lapsevanemate hinnangud lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedile sõltuvad eelkõige sellest, kui võrd hästi on lasteasutuse õpetajad ja juhtkond suutnud lapsevanematega luua vastastikusel austusel ja usaldusel põhinevat koostööd.

Võtmesõnad: koolieelne lasteasutus, töökorralduslikud mudelid, koostöö lastevanematega, lastevanemate kaasamine, lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteet

4 Summary

PARENTS' ASSESSMENT OF THE WORKING SYSTEM MODELS OF PRE-SCHOOL ESTABLISHMENTS AND THE QUALITY OF ENVIRONMENT

The aim of the study was to find out parents' assessment of the working system models of pre-school establishments and the quality of the environment in which child grows up, and compare parents' assessments among different working system models. The theoretical part of the master's thesis explains the main concepts related to the study and the earlier studies in this field. A quantitative analysis was carried out to fulfill the aim, using an electronic questionnaire to ascertain parents' assessments. A total of 92 parents participated in the questioning.

Parents' assessments vary significantly in the assurance of diverse development of children, well-being, the security of the environment, the performance of conducting educational activities, and individuality in the group, compared to the work organization model applied in the certain group. Those aspects got higher rating from parents whose children have three kindergarten teachers working in the morning (overlapping work and assistant model). The survey revealed that parents' assessments of the quality of environment at child care establishment, which includes communication, involvement, cooperation with teachers and management, and the learning environment depend on the working system models. Assessments of working system models of two teachers and assistant teacher with overlapping working time were higher than assessments of working system models of two teachers and assistant teacher without overlapping working time and working system models of one teacher and two assistant teachers. According to the assessments made by parents of all three groups, they have good and trustful relationships with teachers or assistant teachers, teachers take the wishes and suggestions of parents into account, they involve parents in group activities, activities in the group develop children thoroughly and ensure the child's readiness for school. The parents of all three groups were negatively minded with receiving consistent feedback on their child's day at pre-school establishment, taking into account the individual's individuality and studying the curriculum.

As a result of the study, it can be concluded that parents shape their assessments of working system models of pre-school establishments based mostly on educational activities supporting the development of the child and the formation of school readiness. Parents' assessments of the quality of the child care institution depend in particular on how well have teachers and management of the child care institution been able to create mutual cooperation based on respect and trust.

Keywords: pre-school establishment, working system models, cooperation with parents, involvement of parents, quality of environment at childcare institution

5 Tänuõnad

Tänan juhendajat Hasso Kukemelki, uurimuses osalenud lapsevanemaid ja lasteaedade juhtkonda ja õpetajaid, kes aitasid ankeedi edastada vanematele ning Margareth Tamme ingliskeelse kokkuvõtte tõlkimise ees. Kõige suuremad tänud lähevad Silva Kaselale, kes juhendas ja aitas andmeanalüüsi läbiviimisel.

6 Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Älis Kasela

18.05.2018

7 Kasutatud kirjandus

- Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamised põhimõtted.* (2014). Euroopa Komisjoni egiidi all tegutseva alushariduse ja lapsehoiu töörühma aruanne. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/euroopa_komisjoni_alushariduse_ja_lapsehoiu_kvaliteediraamistik.pdf
- Barber, M., Mourshed, M. (2007). Kuidas maailma tulemuslikumad haridussüsteemid on jõudnud tippu? OECD. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/pisa-trukised>
- Barcelona European Council (2002). *Presidency Conclusions, 15 and 16 march, 2002*. SN 100, 1, 02, REV 1. Retrieved from http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/71025.pdf
- Bridgemohan, R., van Wyk, N., van Staden, C. (2006). Home-School Communication in the Early Childhood Development Phase. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?q=Home-School+Communication+in+the+Early+Childhood+Development+Phase&id=EJ725158>
- Broström, S., Sandberg, A., Johansson, I., Margetts, K., Nyland, B., Frøkjær, T., ... Vrinioti, K. (2015). Preschool teachers' views on children's learning: an international perspective. *Early Child Development and Care*, 185, 824-847. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.958483>
- Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions* (2016). Brussels, 7.12.2016, COM 2016, 941. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0941&from=EN>
- Dennis, S. E., O'Connor, E. (2012). Reexamining Quality in Early Childhood Education: Exploring the Relationship Between the Organizational Climate and the Classroom. Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02568543.2012.739589?scroll=top&needAccess=true>
- Dumčienė, A., Šukienė, D. (2014). From Cooperation of Parents and Educators Towards Empowering Partnership. *Education. Physical Training. Sport*, 3(94), 16–24.

Retrieved from

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=039b550b-1493-457c-8cd3-d0c16dfcfbe2%40sessionmgr4010>

Edwards, C.P., Sheridan, S.M., Knoche, L.L. (2008). Parent Engagement and School Readiness: Parent-Child Relationships in Early Learning. DigitalCommons@University of Nebraska – Lincoln. Retrieved from <https://digitalcommons.unl.edu/famconfacpub/60/>

Eesti Vabariigi haridusseadus (1992). Riigi Teataja I, 22.01.2018, 4. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015254?leiaKehtiv>

Epstein, J.L., Van Voorhis, F.L. (2002). How to Implement Teachers Involve Parents in Schoolwork (TIPS) Processes. Epstein, J.L., Sanders, M.G., Simon, B.S., Salinas, K.C., Jansorn, N.R., Van Voorhis, F.L. (Toim.), *School, Family, and Community Partnerships. Your Handbook for Action* (lk 291-324). A Sage Publications Company Thousand Oaks, California. Retrieved from <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/ERIC-ED467082/pdf/ERIC-ED467082.pdf>

Epstein, J.L. (2002). School, Family, and Community Partnerships: Caring for the Children We Share. Epstein, J.L., Sanders, M.G., Simon, B.S., Salinas, K.C., Jansorn, N.R., Van Voorhis, F.L. (Toim.), *School, Family, and Community Partnerships. Your Handbook for Action* (lk 20-42). A Sage Publications Company Thousand Oaks, California. Retrieved from <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/ERIC-ED467082/pdf/ERIC-ED467082.pdf>

Euroopa Komisjon (2011). *Väikelaste haridus ja hoid: lapsed tuleb eluks tulevikuihiskonnas hästi ette valmistada*. Komisjoni Teatis, 2011, 66. Külastatud aadressil <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52011DC0066>

Euroopa Liidu Teataja (2011). *Nõukogu järeldused väikelaste hariduse ja hoiu kohta: lapsed tuleb eluks tulevikuihiskonnas hästi ette valmistada*. 15.06.2011, C 175, 03. Külastatud aadressil [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52011XG0615\(04\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:52011XG0615(04))

European Commission Childcare Network (2004). Quality targets in services for young children: Proposals for a ten year action programme (1996). European Commission Network on Childcare and Other Measures to Reconcile the Employment Responsibilities of Men and Women (Toim), *Quality in early learning and child care services: Papers from the European Commission Childcare Network*, (lk C26 – C28). University of Toronto. Childcare Resource and Research Unit.

- Retrieved from <http://www.childcarecanada.org/publications/other-publications/04/10/quality-early-learning-and-child-care-services-papers-european>
- European Commission/EACEA/Eurydice/Eurostat (2014). *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Ihmeideh, F., Khasawneh, S., Mahfouz, S., Khawaldeh, M. (2008). The New Workforce Generation: Understanding the Problems Facing Parental Involvement in Jordanian Kindergartens. *SAGE Journals*, January 1, 2008. Retrieved from <https://doi.org/10.2304/ciec.2008.9.2.161>
- Joint Report of the Council and the Commission (2012). *Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the Strategic Framework for European cooperation in education and training (ET 2020). Education and Training in a smart, sustainable and inclusive Europe*. 08.03.2012, C 70, 05. Retrieved from [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XG0308\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XG0308(01)&from=EN)
- Joint Report of the Council and the Commission (2015). *Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). New priorities for European cooperation in education and training*. 15.12.2015, C 417, 04. Retrieved from [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG1215\(02\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG1215(02)&from=EN)
- Hallikas, A. (2015). *Personali töökorraldus lasteaias – ühe õpetaja mudeli näitel*. Magistritöö. Tallinn, Tallinna Ülikool.
- Hartman, S.C., Warash, B.G., Curtis, R., Day Hirst, J. (2016). Level of structural quality and process quality in rural preschool classrooms. *Early Child Development and Care*, 186, 1952-1960. <https://doi.org/10.1080/03004430.2015.1137563>
- Hedges, H, Lee, D. (2010). 'I understood the complexity within diversity': preparation for partnership with families in early childhood settings. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 38, 257-272. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2010.515939>
- HTM (2017). Haridus- ja Teadusministeeriumi aasta-analüüs 2017, kokkuvõte. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/tegevused/uuringud-ja-statistika-0>
- Kala, E. (2014). Kas muutuste tegelik põhjus on kokkuhoid? *Õpetajate leht*. Külastatud aadressil <http://opleht.ee/2014/02/kas-muutuste-tegelik-pohjus-on-kokkuhoid/>

- Karu, M., Turk, P., Suvi, H., Biin, H. (2012). Lapse õiguste ja vanemluse monitooring: täiskasvanud elanikkonna küsitlus. Tartu: Poliitikauuringute Keskus Praxis. Külastatud aadressil <https://www.sm.ee/et/uuringud-ja-analuusid>
- Klefbeck, J., Ogden, T. (2001). *Laps ja võrgustikutöö*. SA Omanäolise Kooli Arenduskeskus.
- Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis*. (2015). Riigi Teataja I, 23.09.2015, 1. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/123092015001>
- Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseisu kinnitamine*. (1999). Riigi Teataja IV, 1999, 167, 2445. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13170173>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava*. (2008). Riigi Teataja I, 2008, 23, 152. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917?leiaKehtiv>
- Koolieelse lasteasutuse seadus*. (1999). Riigi Teataja I, 1999, 27, 387. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv>
- Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seadus 641 SE*. (2014). Riigi Teataja, 05.11.2014. Külastatud aadressil <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/a2224266-380e-4e4d-88b4-bfa5a570469f>
- Lastekaitse seadus*. (2014). Riigi Teataja I, 28.11.2017, 19. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/LasteKS>
- Lihtmaa, A. (2016). Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2015/2016 õppeaastal. *Ülevaade Euroopa Liidu indikaatoritest. Statistiline ülevaade eesti haridussüsteemist*. Haridus- ja Teadusministeeriumi välishindamisosakond. Tartu.
- Nugin, K., Õun, T. (2017). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaia*. Tartu: AS Atlex.
- OECD (2012). Starting Strong III: A Quality Toolbox for Early Childhood Education and Care. OECD Publishing, 153-161. Retrieved from http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/starting-strong-iii_9789264123564-en#.WmNVHKh182w#page1
- Parkel, V. (2014). Lasteaia töökorralduses mõelgem ka õpetajale. *Õpetajate leht*. Külastatud aadressil <http://opleht.ee/2014/02/lasteaia-tookorralduses-moelgem-ka-opetajale/>
- Parijõgi, M. (2015). Kas üks õpetaja on parem kui kaks? *Õpetajate leht*. Külastatud aadressil <http://opleht.ee/2015/08/kas-uks-opetaja-on-parem-kui-kaks/>
- Parring, A.M., Vähi, M., Käär, E. (1997). Statistilise andmetöötamise algõpetus. Tartu Ülikool.

Matemaatilise statistika instituut.

- Peterson, T. (2014). Uus koolieelse lasteasutuse seadus on eelmisest parem. *Õpetajate leht*.
Külastatud aadressil <http://opleht.ee/19456-uus-koolieelse-lasteasutuse-seadus-on-eelmisest-parem/>
- Reisberg, L. (2015). Praeguse lasteaia- ja lapsehoiuteenuse korraldusmudeli õigusanalüüs.
Themas, A., Tarum, H., Soo, K., Reisberg, L., Aksen, M., Puolokainen, T., Lauri, T.,
Themas, E. (Toim), *Alushariduse ja lapsehoiu uuring* (lk 100-127). Tartu: Tartu Ülikool.
- Riigikontrolli aruanne Riigikogule (2015). Lasteaiakohtade kättesaadavus valdades ja linnades.
Külastatud aadressil
<http://riigikontroll.agileworks.eu/tabid/206/Audit/2372/OtherArea/1/SubArea/22/language/et-EE/Default.aspx>
- Rumma, A.-L. (2014). *Õpetajate arusaamad ja kogemused töökorraldusest lasteaia*.
Bakalaureusetöö. Tallinn, Tallinna Ülikool.
- Sagen, K. (2016). *Õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteet ühe õpetaja töökorralduse mudeliga lasteaiarühmades*. Bakalaureusetöö. Tallinn, Tallinna Ülikool.
- Sanders, M.G., Epstein, J.L. (1998). School-Family-Community Partnerships in Middle and High Schools: From Theory to Practice. Report No. 22. Johns Hopkins University & Howard University. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED423330>
- Suur, S. (2014). Õpetajate, direktorite ja lastevanemate hinnangud koostööle koolieelses lasteasutuses. Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste doktorikool. Doktoritöö. Tallinn.
- Tarum, H. (2015). Ülevaade alusharidust ja lapsehoidu puudutavatest soovitudest ja välisriikide kogemustest. Themás, A., Tarum, H., Soo, K., Reisberg, L., Aksen, M., Puolokainen, T., Lauri, T., Themás, E. (Toim), *Alushariduse ja lapsehoiu uuring* (lk 78-90). Tartu: Tartu Ülikool.
- Themas, A., Tarum, H., Soo, K., Reisberg, L., Aksen, M., Puolokainen, T., Lauri, T., Themás, E. (2015). *Alushariduse ja lapsehoiu uuring*. Tartu: Tartu Ülikool.
- TNS Emor. (2008). Laste kaasatus ja vanemaharidus Eesti ühiskonnas: väärtushinnangute uuring RISC. Sotsiaalministeerium. Külastatud aadressil
<https://www.sm.ee/et/uuringud-ja-analuusid>
- Ugaste, A., Niikko, A. (2015). Identifying the problems that Finnish and Estonian teachers

- encounter in preschool. *European Early Childhood Education Research Journal*, Vol. 23 No. 4, 423–433. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/1350293X.2015.1087137>
- Udumets, A. (2017). *Koolieelse lasteasutuse personali rahulolu ühe õpetaja töökorraldusliku mudeliga*. Bakalaureusetöö. Tallinn, Tallinna Ülikool.
- Veisson, M. (2017). Lapse arengu- ja õppimisteooriad. K. Nugin, & T. Õun (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 10-45). Tartu: AS Atlex.
- Veisson, M., Nugin, K. (2008). Lapse arengu hindamine. E. Kulderknup (Toim), *Lapse arengu hindamine ja toetamine* (lk 5-22). Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Veisson, M., Suur, S. (2005). Koostöö lapsevanematega. *Õpetajate leht*, 25. november.
<http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/122005/16-17mustv.pdf>
- Vapper, T. (2014a). Ühe, kahe või kolme õpetaja mudel? *Õpetajate leht*. Külastatud aadressil <http://opleht.ee/2014/11/uhe-kahe-voi-kolme-opetaja-mudel/>
- Vapper, T. (2014b). Lasteaia töökorraldus lähtugu lapsest. *Õpetajate leht*. Külastatud aadressil <http://opleht.ee/2014/01/lasteaia-tookorraldus-lahtugu-lapsest/>
- Ülavere, P. (2017). Lasteaia töökorraldusest: kas on head ja halba mudelit? *Õpetajate leht*.
Külastatud aadressil <http://opleht.ee/2017/03/lasteaia-tookorraldusest-kas-on-head-ja-halba-mudelit/>

LISA 1

Küsimustik koolieelse lasteasutuse lapsevanemale

I Töökorraldus lasteaias

- **Kus lasteaias Teie laps käib?**
- **Millist töökorraldust rakendatakse Teie lapse rühmas? Valige sobiv vastusevariant!**

1. Hommikupoolsel ajal on rühmas tööl kaks õpetajat ja üks õpetaja abi
2. Kaks õpetajat käivad tööl vahetustega (üks hommikul ja teine õhtupoolikul). Hommikuses vahetuses on lisaks ka õpetaja abi
3. Rühmas töötab üks õpetaja ja kaks assistenti.
4. Muu

- **Leian, et selline rühmatöö korraldus...** Märkige iga väite järel üks, teie arvamusega kõige paremini sobiv vastuse variant!

VASTUSED: 1 = Ei ole üldse nõus, 2 = Pigem ei ole nõus, 3= Nii ja naa, 4 = Pigem nõus, 5= Täiesti nõus, 6= Ei oska hinnata

Tõmmake sobivale vastusevariandile tõmmake ring ümber.

Väide	Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Täiesti nõus	Ei oska hinnata
Toetab laste heaolu						
Loob lastele turvalise kasvukeskkonna						
Võimaldab õpetajatel arvestada laste individuaalsusega						
Toetab mitmekülgset laste arengut						
Aitab tulemuslikult lastega läbi viia õppe- ja kasvatustegevusi						

Soovin täiendada.....

II Lasteaia õpikeskkonna kvaliteet

Märkige iga väite järel üks, teie arvamusega kõige paremini sobiv vastuse variant!

Väide	Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem nõus	Täiesti nõus	Ei oska hinnata
Lasteaia lahtiolekuaeg on paindlik ja minu vajadusi arvestav						
Leian, et lasteaed valmistab minu last hästi kooliminekuks ette						
Lasteaia juhtkond on koostöövalmis						
Rühma õpetajad teevad minuga tihedat koostööd						
Õpetajad arvestavad vajadusel minu ettepanekute või soovidega						
Mind on kaasatud rühma- või ühisürituste tegevustesse						
Leian, et minu lapse rühmaõpetajad omavad professionaalseid teadmisi lapse arengu toetamisel						
Saan järjepidevalt õpetajatelt või assistentidelt tagasisidet lapse päeva kohta						
Lasteaias on loodud erinevad infokanalid, mille kaudu saan ülevaate rühmas läbiviidud õppetegevuste ja ürituste kohta						
Õpetajad on mulle tutvustanud lasteasutuse õppekava						
Leian, et minu lapse rühmas läbiviidavad õppetegevused on lapsi arendavad						
Rühma koosolekutel edastatakse minu jaoks olulist infot						

Leian, et lapsevanemal on võimalus koosolekul väljendada oma arvamust						
Minu ettepanekuid ja seisukohti võetakse arvesse						
Leian, et rühma õpetajad toetavad igakülselt minu lapse arengut						
Õpetajad annavad mulle piisavat tagasisidet minu lapse saavutustest ja arengust						
Saan õpetajatelt oskuslikke soovitusi oma lapse arengu toetamiseks						
Olen õpetajate tööga väga rahul						
Mul on head ja usalduslikud suhted rühma õpetajate/assistentidega						
Leian, et lasteasutuses läbiviidavad tegevused tagavad minu lapsele koolivalmiduse kujunemise						

Soovin täiendada.....

III Lapsevanema andmed

- **Lapsevanem**

1. Ema

2. Isa

- **Teie vanus**

- **Teie haridustase**

1. Põhiharidus

2. Kesk – või keskeriharidus

3. Kõrgharidus

- **Teie lapse vanus**

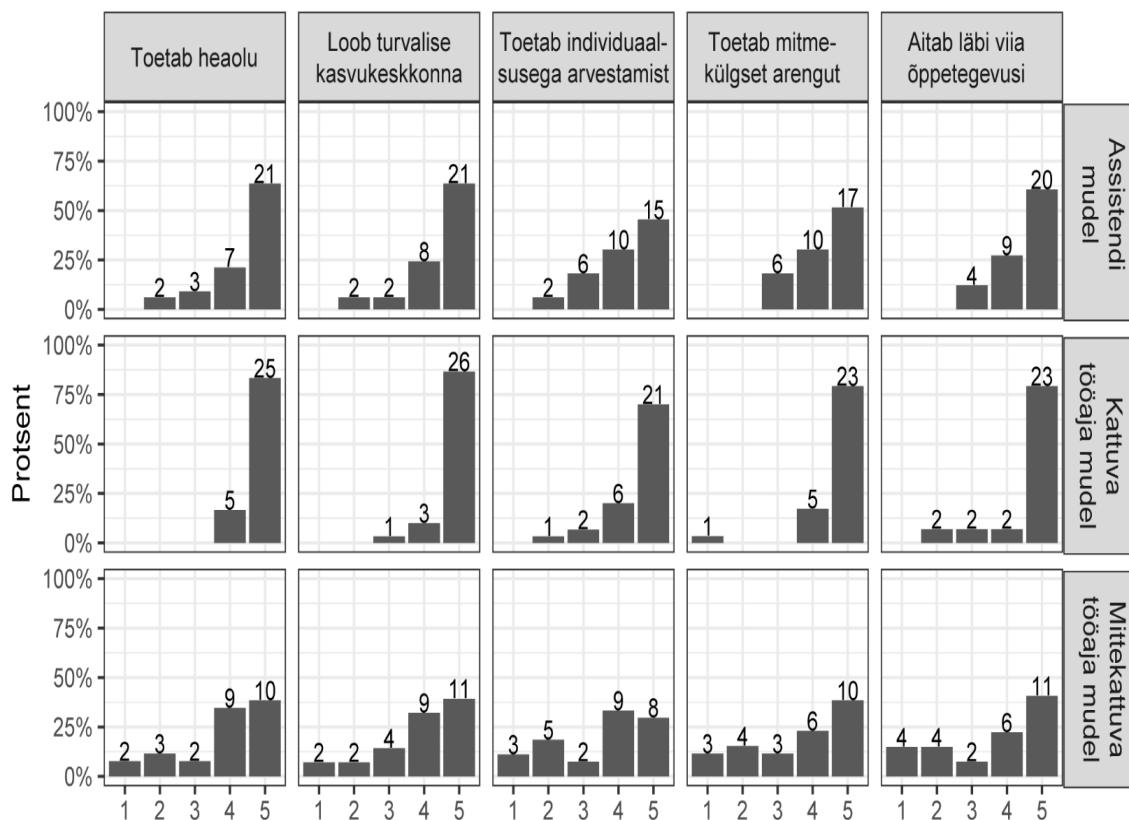
5 aastane

6 aastane

7 aastane

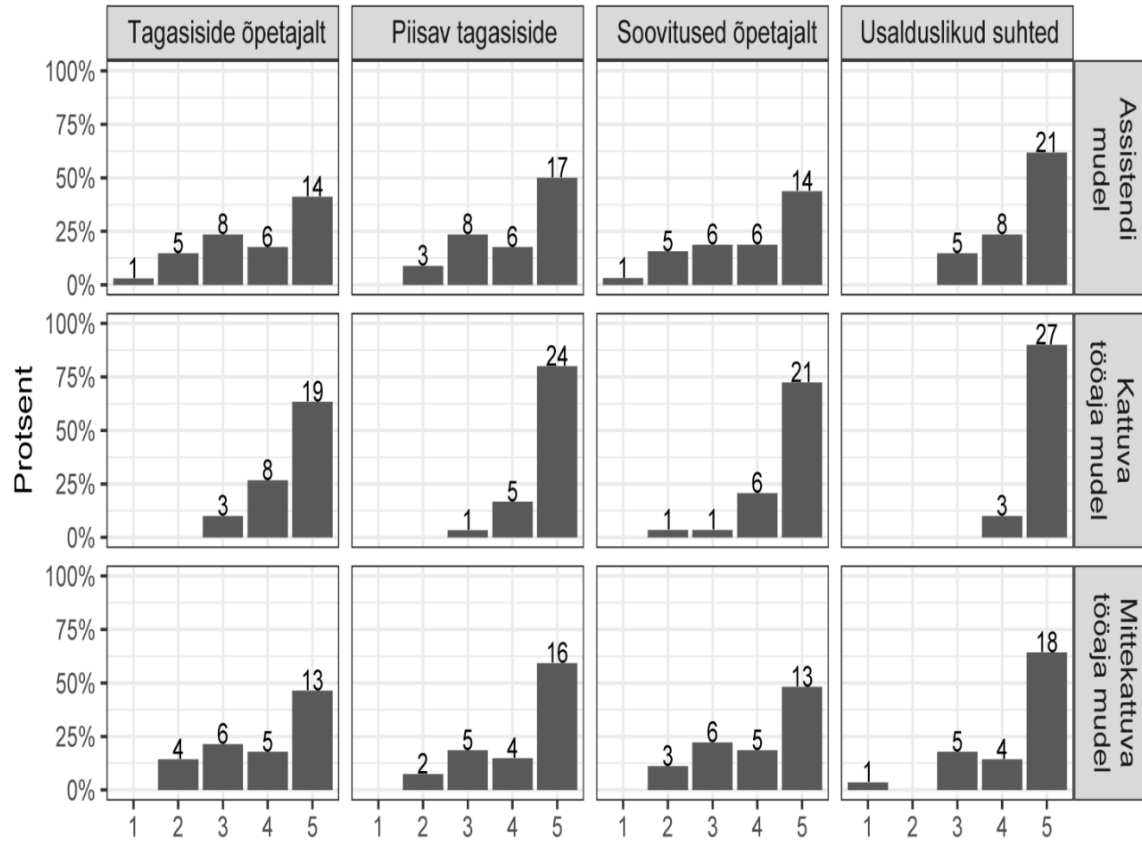
LISA 2

Joonis 1. Töökorraldus lasteaias. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

LISA 3

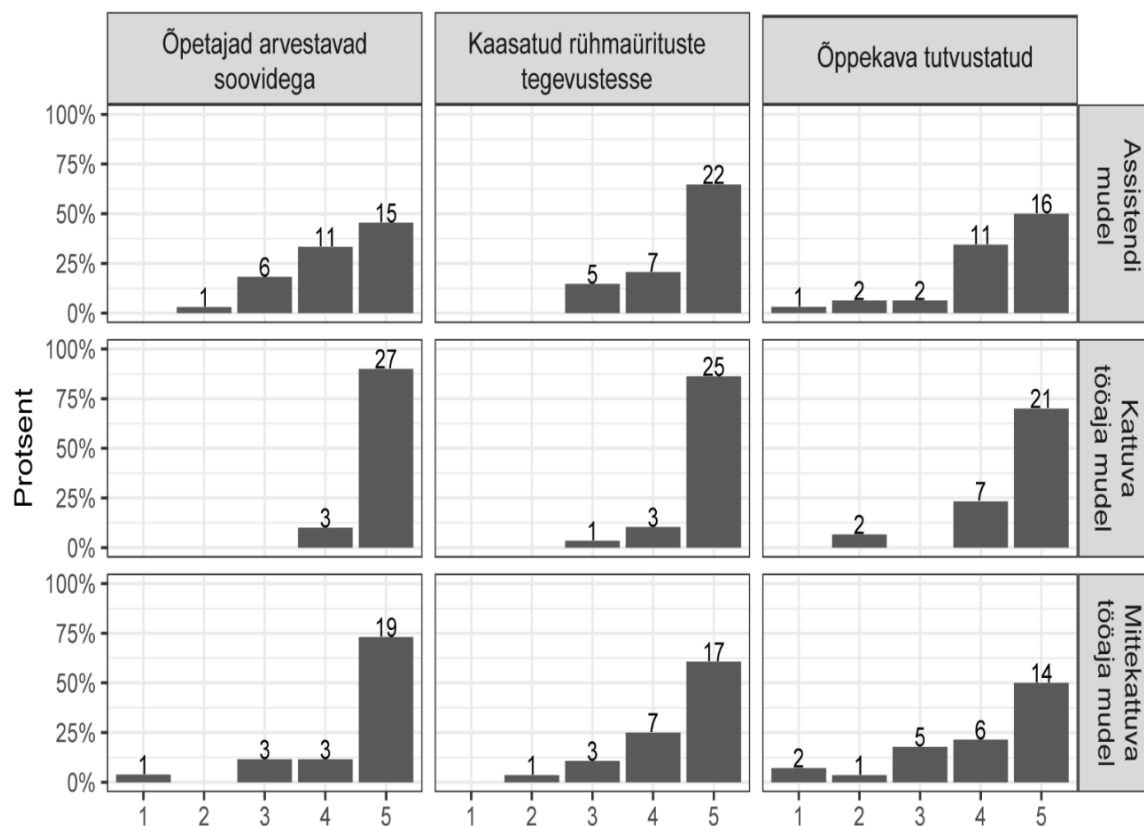
Joonis 2. Suhtlemine lastevanematega. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

LISA 4

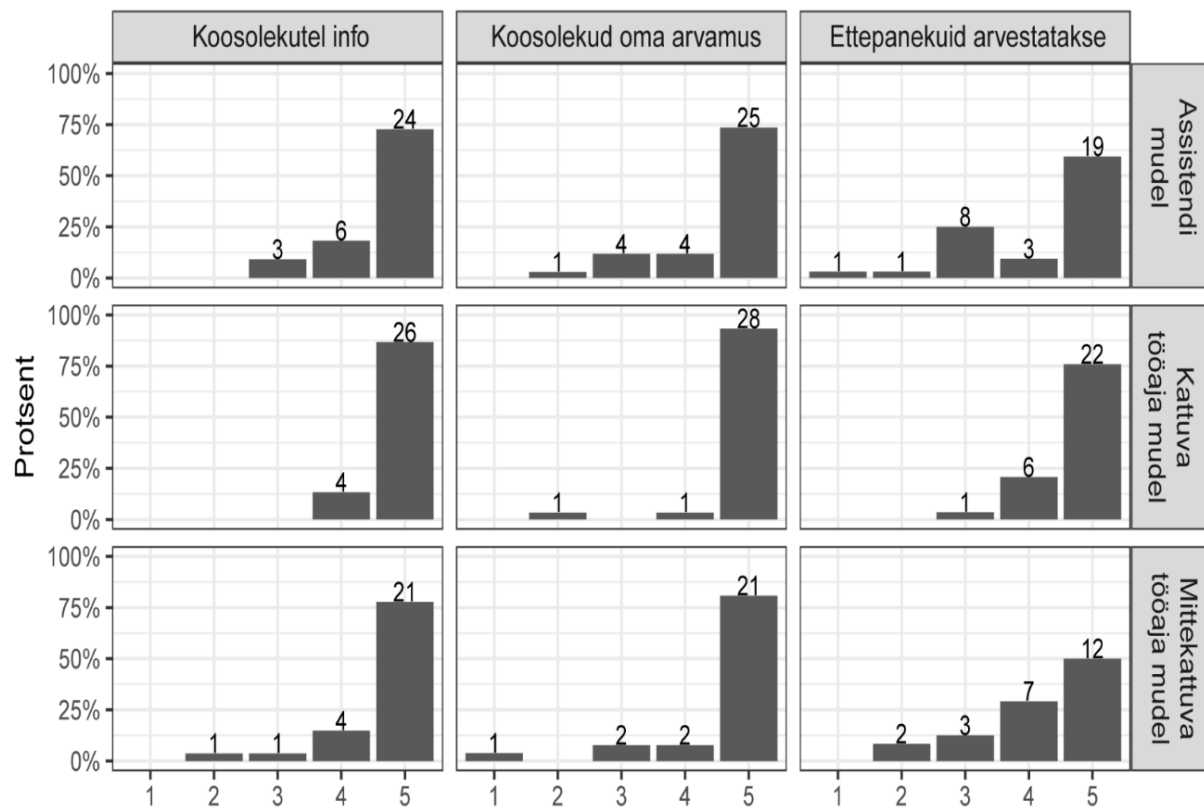
Joonis 3. Lastevanemate kaasamine rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi.

Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

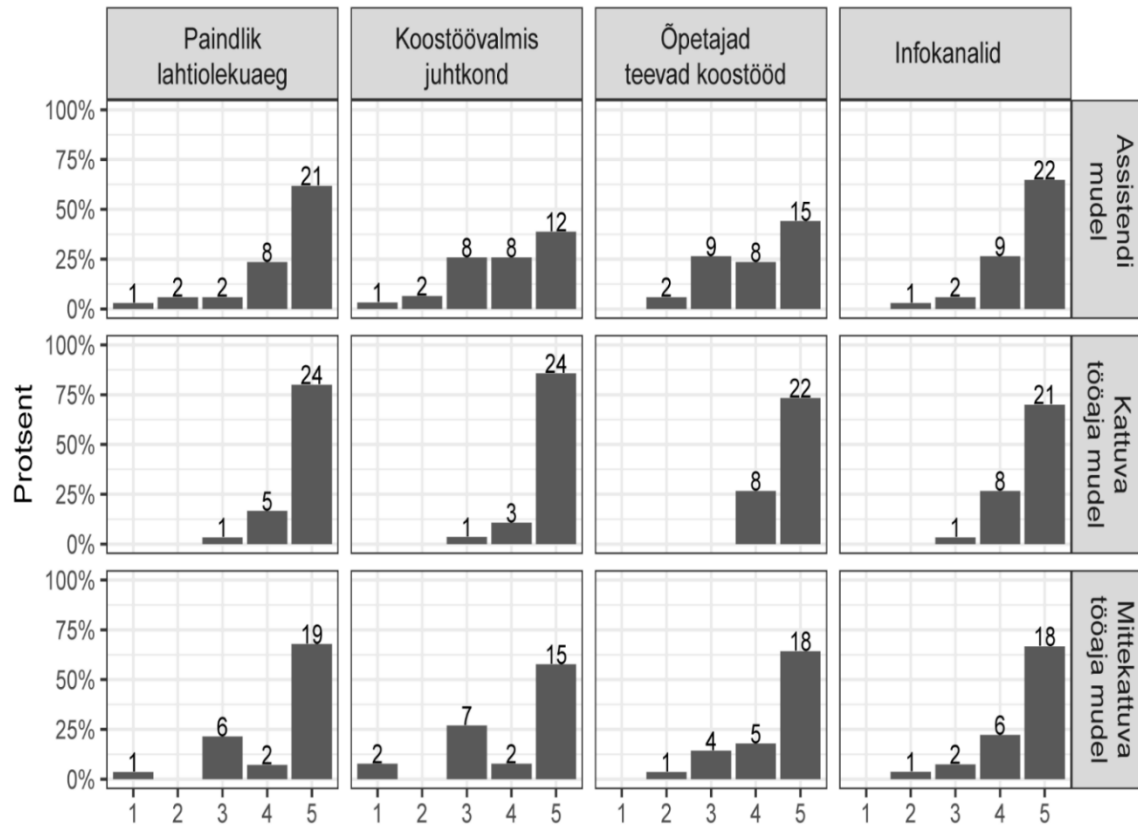
LISA 5

Joonis 4. Lastevanemate koosolekud. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

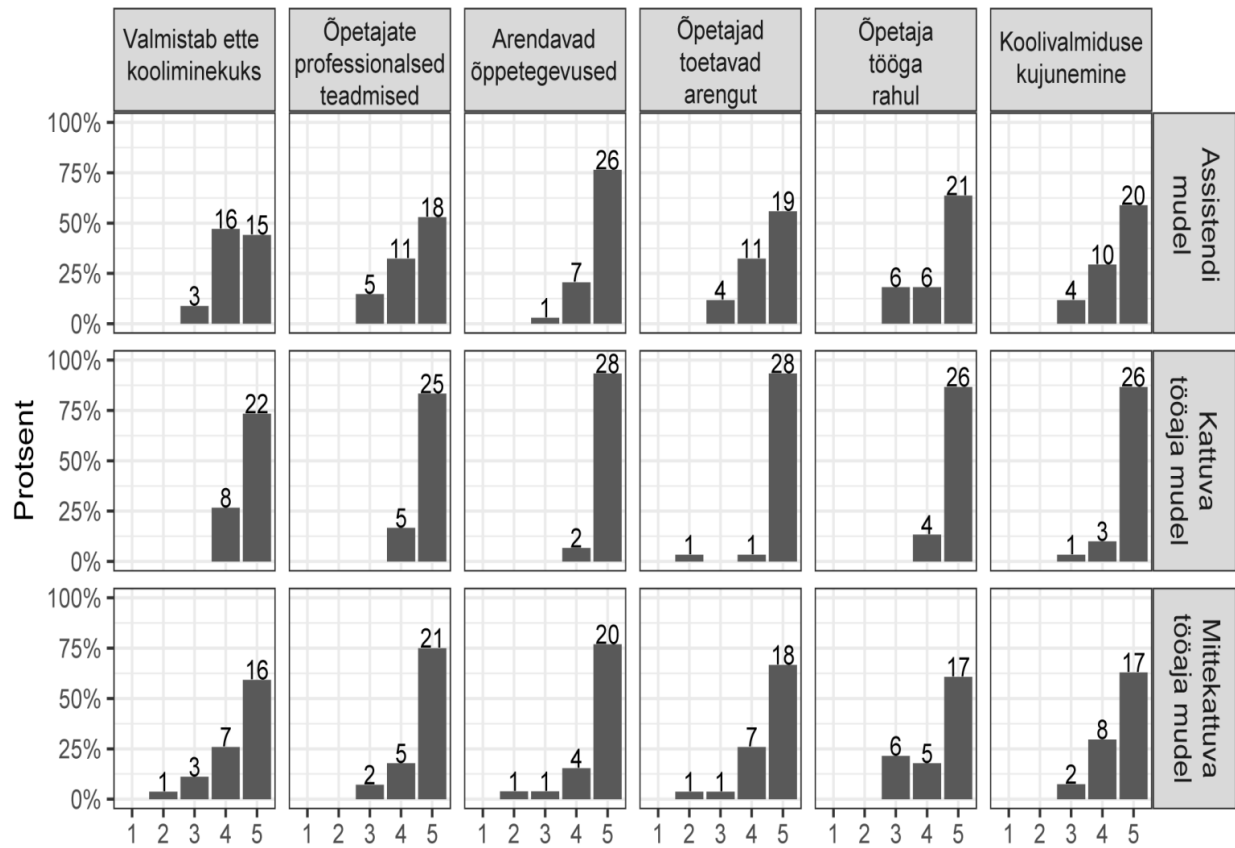
LISA 6

Joonis 5. Koostöö lasteasutuse õpetajate ja juhtkonnaga. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel

LISA 7

Joonis 6. Lasteasutuse õpikeskkond. Lapsevanemate hinnangute võrdlus töökorralduslike mudelite alusel.

LISA 8

Tabel 8. Seosed väidete vahel plokist „Töökorraldus lasteaias“ ja viiest lasteasutuse kasvukeskkonna kvaliteedinäitajate plokist. Tabelis diagonaalil allpool on Kendalli tau korrelatsioonikordajad ning diagonaalil ülevalpool on Kendalli tau korrelatsioonikordajate olulisustõenäosused. Statistiliselt olulised seosed olulisusnivool $\alpha = 0,000167$ on esile tõstetud rohelise värviga. Ploki-siseste väidete vahelised korrelatsioonikordajad ja p -väärtused on eristatud kastiga. Vasakus ääres on kirjas vastava ploki koondnimetus.

		toetab headolu	loob turvalise kasvukeskkonna	toetab individuaalsusega arvestamist	toetab mitmekülgset arengut	aitab läbi viia õppe-tegevusi	tagasiside õpetajalt	piisav tagasiside	soovitused õpetajalt	usalduslikud suhted	õpetajad arvestavad soovidega	kaasatud rühmaürituste tegevustesse	õppekava tutvustatud	koosolekutel info	koosolekud oma arvamus	ettepanekuid arvestatakse	paindlik lahtiolekuaeg	koostöövalmis juhtkond	õpetajad teevad koostööd	infokanalid	valmistab ette kooliminekuks	õpetajate prof. teadmised	arendavad õppe-tegevused	õpetajad toetavad arengut	õpetaja tööga rahul	koolivalmiduse kujunemine
Töökorraldus lasteaias	toetab headolu		4,85E-21	1,06E-15	1,04E-14	4,57E-15	8,67E-04	1,93E-04	9,71E-04	2,86E-03	1,95E-02	8,66E-02	1,81E-01	1,28E-03	2,14E-04	2,19E-05	8,31E-03	2,35E-04	4,76E-03	6,72E-04	1,50E-03	4,23E-03	2,47E-04	4,50E-05	2,50E-04	1,01E-06
	loob turvalise kasvukeskkonna	0,910		9,17E-16	9,98E-16	2,93E-15	1,03E-02	7,97E-04	1,67E-03	9,74E-03	1,31E-02	5,23E-02	2,06E-01	1,87E-04	5,38E-05	9,15E-06	6,04E-02	9,53E-05	1,54E-02	4,18E-03	5,50E-04	4,12E-03	2,76E-03	9,24E-06	3,72E-04	1,20E-06
	toetab individuaalsusega arvestamist	0,757	0,754		1,22E-20	2,32E-16	3,07E-03	8,06E-05	7,08E-05	1,77E-03	1,04E-02	5,40E-02	1,67E-03	1,89E-03	6,88E-03	5,63E-06	8,21E-02	4,12E-04	1,29E-02	3,33E-02	3,46E-05	3,99E-04	1,56E-03	1,02E-07	1,50E-05	4,78E-08
	toetab mitmekülgset arengut	0,742	0,769	0,872		1,35E-18	8,71E-03	7,58E-04	7,76E-04	1,88E-03	2,63E-03	8,12E-02	1,70E-03	6,68E-04	2,05E-03	3,48E-06	2,40E-02	4,47E-04	1,91E-02	2,26E-03	4,60E-05	9,16E-04	8,40E-05	1,12E-08	5,65E-05	2,36E-08
	aitab läbi viia õppetegevusi	0,752	0,752	0,768	0,833		2,45E-02	1,44E-03	2,93E-03	6,18E-03	1,41E-02	4,06E-02	2,73E-03	3,33E-02	2,18E-03	1,61E-04	1,97E-01	2,01E-03	4,45E-02	4,00E-03	6,73E-05	1,90E-03	1,23E-04	1,47E-06	1,94E-04	1,43E-07
Suhtlemine lastevanematega	tagasiside õpetajalt	0,315	0,240	0,272	0,246	0,210		2,25E-15	1,31E-11	1,68E-11	6,33E-10	3,37E-08	4,01E-04	5,22E-06	2,18E-06	7,93E-06	1,74E-02	6,51E-08	1,04E-15	1,48E-05	9,34E-04	1,59E-08	3,17E-05	2,36E-07	7,67E-10	1,70E-06
	piisav tagasiside	0,359	0,321	0,369	0,322	0,305	0,736		9,75E-17	3,17E-14	4,56E-11	1,17E-06	1,30E-04	2,87E-09	1,10E-09	2,28E-09	2,05E-02	1,35E-09	4,51E-12	7,21E-05	8,11E-05	7,13E-10	4,39E-06	2,28E-11	3,97E-14	5,26E-09
	soovitused õpetajalt	0,319	0,302	0,373	0,323	0,286	0,628	0,786		3,77E-11	9,80E-08	1,31E-04	1,70E-05	2,57E-07	4,46E-07	1,46E-08	6,64E-02	2,28E-08	4,65E-10	3,10E-04	7,38E-05	9,05E-08	1,33E-04	4,28E-09	1,24E-09	1,91E-08
	usalduslikud suhted	0,293	0,250	0,298	0,302	0,265	0,633	0,732	0,638		3,17E-13	2,16E-08	1,66E-04	2,79E-09	3,09E-09	8,57E-11	1,56E-03	8,00E-09	1,70E-10	2,15E-05	9,32E-05	6,02E-10	1,21E-07	7,42E-11	2,78E-14	4,31E-08
Lastevanemate kaasamine rühma tegevustesse ning õppe- ja kasvatusprotsessi	õpetajad arvestavad soovidega	0,231	0,243	0,246	0,295	0,241	0,589	0,641	0,516	0,721		9,27E-07	1,46E-03	1,52E-08	1,57E-09	3,18E-12	2,88E-04	7,33E-10	2,49E-12	4,51E-05	5,04E-05	4,05E-10	1,74E-08	2,26E-10	1,69E-09	5,71E-07
	kaasatud rühmaürituste tegevustesse	0,169	0,189	0,185	0,171	0,199	0,522	0,472	0,372	0,550	0,489		1,95E-05	4,85E-07	9,85E-09	5,30E-06	5,06E-03	1,53E-04	5,28E-06	3,08E-04	1,82E-06	5,84E-07	1,28E-06	4,72E-07	1,89E-08	7,22E-06
	õppekava tutvustatud	0,131	0,121	0,298	0,304	0,288	0,329	0,366	0,412	0,364	0,314	0,416		2,47E-04	6,17E-04	7,40E-04	3,32E-02	8,85E-04	2,90E-03	1,23E-04	5,25E-03	1,41E-04	1,65E-07	4,47E-07	6,11E-07	2,50E-05

Töökorralduslikud modelid lasteaias 57

Lastevanemate koosolekud	koosolekutel info	0,321	0,369	0,300	0,337	0,211	0,440	0,585	0,509	0,595	0,571	0,508	0,365		2,55E-17	8,98E-11	4,72E-04	1,68E-08	4,98E-06	1,01E-06	4,66E-04	2,41E-08	9,50E-09	1,05E-08	2,89E-10	2,27E-07
	koosolekud oma arvamus ettepanekuid arvestatakse	0,366	0,399	0,261	0,303	0,301	0,454	0,595	0,494	0,590	0,605	0,575	0,338	0,862		2,40E-09	7,21E-05	4,59E-09	7,47E-07	9,25E-07	7,51E-06	1,95E-09	3,04E-11	1,19E-09	1,58E-08	3,68E-08
		0,422	0,438	0,438	0,459	0,373	0,431	0,587	0,556	0,649	0,693	0,458	0,337	0,656	0,604		1,46E-04	2,84E-08	5,97E-08	1,30E-05	7,87E-05	9,69E-07	9,91E-07	9,68E-09	1,93E-09	5,41E-07
Koostöö lasteasutuse õpetajate ja juhtkonnaga	paindlik lahtiolekuaeg	0,256	0,180	0,164	0,217	0,124	0,222	0,221	0,175	0,306	0,355	0,273	0,204	0,347	0,391	0,375		1,09E-04	6,92E-02	6,36E-03	3,68E-02	3,16E-02	1,15E-03	9,83E-03	1,23E-03	3,09E-02
	koostöövalmis juhtkond	0,362	0,381	0,337	0,343	0,302	0,516	0,590	0,548	0,572	0,617	0,379	0,327	0,568	0,590	0,555	0,382		1,05E-07	1,60E-05	6,96E-06	8,61E-08	3,77E-05	2,46E-08	2,02E-08	1,34E-09
	õpetajad teevad koostööd	0,273	0,231	0,233	0,225	0,192	0,743	0,657	0,591	0,615	0,682	0,440	0,283	0,450	0,485	0,533	0,173	0,519		2,45E-05	2,86E-04	3,54E-10	4,57E-06	4,31E-08	1,13E-06	1,54E-07
	infokanalid	0,335	0,280	0,205	0,298	0,280	0,412	0,387	0,352	0,420	0,408	0,359	0,375	0,496	0,490	0,440	0,267	0,433	0,411		8,30E-05	1,13E-04	2,82E-09	3,24E-06	5,32E-05	1,23E-07
Lasteasutuse õpikeskkond	valmistab ette kooliminekuks	0,313	0,338	0,396	0,398	0,389	0,315	0,382	0,384	0,386	0,403	0,475	0,273	0,352	0,448	0,396	0,204	0,448	0,352	0,392		1,22E-08	5,88E-07	6,18E-11	2,09E-07	1,37E-12
	õpetajate prof. teadmised arendavad	0,283	0,280	0,340	0,325	0,303	0,536	0,599	0,520	0,610	0,625	0,495	0,370	0,563	0,602	0,494	0,210	0,536	0,608	0,384	0,567		4,38E-10	5,63E-13	7,10E-11	4,69E-11
	õppetegevused	0,367	0,299	0,309	0,391	0,381	0,404	0,455	0,379	0,534	0,573	0,493	0,525	0,592	0,675	0,502	0,325	0,421	0,456	0,602	0,506	0,635		1,57E-11	1,97E-09	2,43E-10
	õpetajad toetavad arengut	0,402	0,434	0,510	0,559	0,471	0,492	0,649	0,570	0,644	0,631	0,502	0,496	0,577	0,609	0,576	0,253	0,557	0,533	0,465	0,649	0,718	0,684		1,03E-13	2,87E-13
	õpetaja tööga rahul	0,362	0,347	0,415	0,395	0,363	0,582	0,735	0,591	0,749	0,602	0,557	0,485	0,636	0,568	0,605	0,315	0,561	0,472	0,403	0,518	0,646	0,610	0,742		5,67E-11
	koolivalmiduse kujunemine	0,483	0,477	0,524	0,547	0,516	0,456	0,568	0,547	0,542	0,499	0,448	0,414	0,523	0,552	0,504	0,212	0,606	0,511	0,529	0,705	0,657	0,644	0,727	0,653	

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Älis Kasela (sünnikuupäev: 26.10.1978)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Lastevanemate hinnang koolieelsete lasteasutuste töökorralduslikele mudelitele ja kasvukeskkonna kvaliteedile“, mille juhendaja on Hasso Kukemelk,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 23.05.2018